

Mervi Hasu, Sari Käpykangas, Eveliina Saari & Pirjo Korvela

Toimistotyöntekijä automaation kynnyksellä – Tekstinkäsittelijöiden työelämärjen profiilit digitalisoidussa kokoaikaisessa kotietätyössä

Abstrakti

Tässä artikkelissa tarkastelemme julkisen sektorin toimistotyötä tekevien koti-
etätyöntekijöiden arkielämää ”hetkellä ennen automaatiota”. Kysymme, mitä
työn automaatiota edeltävä vaihe, mahdollisuus työskennellä digivälitteisesti koko-
aikaisessa kotietätyössä, tarkoittaa työntekijöiden omasta näkökulmasta heidän
elämänkokonaisuudessaan? Millaisista tilanteista käsin ja millaisilla edellytyksillä
työntekijät valmistautuvat nykyisen työn loppumiseen? Tutkimuksen kontekstina
on etätyössä tehtävä perinteisesti toimistotyypinen tekstinkäsittelytyö osana ter-
veydenhuollon palveluprosessia. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen, etnogra-
fiaa soveltava haastattelututkimus. Teoriataustana hyödynnetään arkielämän tutki-
mista sosiologian ja kotitaloustieteen tutkimustraditiossa sekä organisaation käsi-
kirjoittajuuden käsitettä. Tutkimus tuotti neljä erilaista tapaa käsikirjoittaa digitali-
soidun kotietätyön arkea ja sovittaa työ osaksi henkilön omaa elämänkokonaisuutta
ja hyvinvointia. Nimesimme havaitsemamme kotietätyön arkiprofiilit seuraavasti:
Keskittyjä, Sopeuttaja, Harrastaja ja Yrittäjä-palkansaaja. Tulokset vahvistavat tul-
kintaa kodeissa eletävän arjen yhteiskunnallisuudesta. Mikrotasoisen arjen näkö-
kulmasta etätyö kotona ei ole pakopaikka tai toteutuva toiveuni, vaan se edustaa
työelämän monisäikeistä murroksellisuutta kaikkine jännitteineen.

Johdanto

Toimistotyö on 1970-luvulta lähtien työllistänyt paljon keskiasteen koulutuksen hankkineita työntekijöitä (Lehto 1988). Tänä päivänä nämä naisvaltaiset hallinto-, toimisto- ja tukipalvelutyöt tunnetaan aloina, joihin ennustetaan kohdistuvan merkittävä automaatoriski (Arntz, Gregory & Zierahn 2016; Autor 2015; Pulkka 2017). Oletetaan, että juuri keskiasteen koulutusta vaativat, keskipalkkaiset ammatit – joihin myös toimistotyö lukeutuu – vähenevät automaation myötä. Ennuste saa tukea tutkimuksista, jotka osoittavat keskiasteen koulutuk-

sen suorittaneiden työntekijöiden palkkaosuu-
den pienentyneen monissa teollisuusmaissa
(Michaels, Natraj & Van Reene 2014).

Kehityksen taustalla on yleinen tietotyön
muutos, jota tekninen kehitys vauhdittaa. Digi-
talisaation vaikutusta ammatteihin on havain-
nollistettu luokittelemalla ne kahden tekijän
perusteella: kuinka rutiininomaista ja kuinka
manuaalista työ on. Lähtökohtaolettamus on,
että sääntöihin perustuva rutiininomainen
työ on koodattavissa tietokoneohjelmistoksi
ja siksi automatisoitavissa. Nykyisin automati-
saatio koskee kuitenkin myös kognitiivista työ-
tä, josta toimistotyö on yksi esimerkki (Arntz

ym. 2016; Autor 2015). Keskeistä on, että digitalisoidut palveluprosessit voidaan tuottaa eri paikassa kuin missä ne käytetään. Tämä mahdollistaa etätöön lisääntymisen. Niin sanottu taustatyö, ohjelmistojen pääkäyttäjätömminnöt, ylläpito ja puhelinneuvonta, voidaan erottaa fyysisesti ydinliiketoiminnasta ja koota erillisiin palvelukeskuksiin. Toimistotyön teknistymisen uusin aalto nojaa muun muassa ohjelmistorobottiikkaan, jonka avulla pyritään automatisoimaan rutiininomaisia toimistotehtäviä, sekä automaattiseen puheentunnistukseen, jossa puheentunnistusteknologia (Rabiner & Juang 2008) purkaa puhutun kielen suoraan tekstiksi ja eri kieliversioiksi.

Julkinen sektori on erityisen merkittävä naisten työllistäjä. Se on tarjonnut myös paljon työtä, johon ei tarvita opetusalan tai terveydenhuollon tehtäviin pätevyyttä koulutusta. Vuonna 2008 terveydenhuollossa ja sosiaali-palvelualalla oli työssä 364 200 henkilöä, joista 141 900 henkilöllä oli muu kuin terveys- tai sosiaalialan koulutus (Ailasmaa 2011). Tähän ryhmään ei ole kiinnitetty tutkimuksissa juurikaan huomiota. Vaikka tilastotietoja työtehtävien jakautumisesta alaryhmän sisällä ei ole käytettävissä, voidaan päätellä, että lähes kaksi kolmasosaa kyseisestä ryhmästä on tehnyt hallinnollista työtä ja siihen liittyvää tukipalvelua eli toimistotyötä. Hallinnollinen työ on vähentynyt ja vähentyy edelleen sitä mukaa, kun julkisen sektorin henkilöstö kokonaisuutena supistuu. Valtion henkilöstösupistukset olivat suurimmillaan vuosina 2013–2015. Kunnissa muutos ei ole yhtä dramaattinen, mutta suunta on ollut vähenevä vuosina 2012–2015 (Lyly-Yrjänäinen 2015).

Julkinen sektorin toimistotehtävissä toimii siis suuri joukko keskiasteen tai sitä alemman koulutuksen saaneita työntekijöitä (pääosin naisia), joiden nykyiset tehtävät ovat todennäköisesti loppumassa automaation ja muun julkissektoriin kohdistuvan rakenteellisen supistamisen takia. Työntekijöiden haasteena on uudelleen kouluttautuminen alan muuttuviin työtehtäviin tai kokonaan uudelle alalle. Heidän työorientaatioistaan tiedetään kui-

tenkin hyvin vähän. Naisten toimistotyöstä on käytetty ilmausta ”uusintava työorientaatio” (Rantalaiho 1985, Lehdon 1988, 14 viittamana). Työn uusintavan luonteen todettiin tietoteknistyvässä ympäristössä merkitsevän ennen muuta rutiinien ylläpitoa työorganisaatiossa. Nykytiedon valossa juuri tämän rutiinien ylläpidon ennustetaan siirtyvän automaation huolehdittavaksi. Henkilön työorientaation luonteella on todennäköisesti merkitystä uudelleen kouluttautumisessa ja työmarkkina-arvon uusintamisessa, vaikka työllistyminen riippuu keskeisesti myös työmarkkioiden rakenteellisista ja globaaleista tekijöistä.

Viimeaikaisen tutkimuksen päähavainto on, että ylemmissä ammattiluokissa on suuntauduttu alempia ammattiluokkia enemmän työn sisällöllisiin – vastakohtana materiaalsiin / instrumentaalsiin – päämääriin kuin alemmissä (Turunen 2010). Kuitenkin Turusen (emt., 245) tutkimuksessa keskimmaisissa ammattiluokissa, joihin suurin osa sosiaali-, terveys- ja hoitoalan työntekijöistä Suomessa sijoittuu, yhteiskunnallinen työorientaatio oli yleisempää kuin ylemmissä ja alemmissä ammattiluokissa. Tulos viittaa siihen, että työn sisällöllisillä päämäärillä on keskeinen merkitys osalle naisvaltaisista ammattiryhmistä, joihin myös suurin automaatoriski kohdistuu. Kiinnostava kysymys on, hakeutuvatko nämä ryhmät aktiivisesti sellaisiin automaation myötä jäljelle jääviin tai avautuviin uusiin tehtäviin, joissa voi toteuttaa sisällöllisiä päämääriä, vai jäävätkö työntekijät vain odottamaan nykytyön loppumista?

Automaation vaikutusten on tulkittu olevan sukupuolittuneita, koska merkittävin automaatoriski kohdistuu naisvaltaisille aloille (Pulkka 2017). Teknologian kehittäminen ja innovaatioihin osallistuminen on niin ikään sukupuolittunutta eli perinteisesti miesten aluetta (Poutanen & Kovalainen 2017). Työmarkkinoiden epävarmuuksien kasvaessa naisten muita heikompi asema työmarkkinoilla voi heikentyä entisestään. Samoin jo aikaisemmissa etätöitä koskevissa tutkimuksis-

kimuksesta. Arkielämän tutkimuksessa voidaan erottaa kolme erilaista näkökulmaa: perhearjen tutkimus (Jallinoja 2000; 2009; Korvela 2003; Korvela & Rönkä 2014; Sekki 2018), työn ja perheen arjen tutkimus (Salmi & Lammi-Taskula 2004) sekä perheen ja työn yhteensovittamisen tutkimus (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009).

Teollistumisen seurauksena työ ja koti erottuivat omiksi elinpiireikseen, ja kodin merkitys nähtiin lähinnä työvoiman uusintamisen alueena. Kotitaloustutkimuksessa kotona tehtävää työtä on 1970-luvulta tarkasteltu palkattomana tehtävän kotityön näkökulmasta. Yhteiskunnallisessa keskustelussa kotityö nähtiin rutiinin alueena. Minna Salmen (1991) tutkimus oli ensimmäisiä, joissa lähdettiin tutkimaan kotona tehtävää ansiotyötä. Mikrososiologinen arjen ja arjen kokemuksellisuuden näkökulma kotona tehtävässä ansiotyössä onkin ollut tutkimuksissa säännöllisemmin esillä 1990-luvulta lähtien (emt.). Eri tutkimustraditioiden käsitteellistysten kautta on Salmen mukaan tulkittavissa, että ihminen on tietoinen toimija arjessa, ei vain sen yläpuolella tai siitä etäännyntynyt. Ihminen voi siis muokata ja hallita arkeaan. Oleellista arjessa on aikarakenteiden toistuvuus. Monenlaiset instituutiot ja organisaatiot yhteiskunnassa tuottavat aikarakenteita, joihin ihmiset arjessa eri rooleissaan tavalla tai toisella sopeutuvat. Arkielämässä on kysymys tiettyjen päivittäisten toimien organisoinnista ja niiden ajoittumisesta (emt.).

Jo Salmen (1991, 148) tutkimuksessa havaittiin, että ihmisten elämän kokonaistilanne määrää kotona työskentelystä saatuja kokemuksia pikemmin kuin työn luonne sinänsä. Salmen (emt.) tutkimuksessa sovellettu arkielämän näkökulma nosti kaksijakoisen kuvan (kotiansiotyö toiveunena vai painajaisena) sijaan peruskysymykseksi sen, missä määrin ihmiset itse ovat voineet muovata elämänsä kokonaisuuttaan. Samat asiat olivat joissain tapauksissa samanaikaisesti positiivisia ja negatiivisia samallekin henkilölle. Esimerkiksi työaikojen joustavuutta kotiansiotyössä arvostet-

tiin, mutta samalla töiden venyttäminen koko päivän ajanjaksolle loi kokemuksen vapaa-ajan puuttumisesta. Kokonaistilanne arkielämässä määrää kumpi kokemus kulloinkin painottuu. Salmen (emt.) tutkimus painotti lisäksi sitä, miten naisten ja perheiden kokemat arkielämän ristiriidat voidaan nähdä merkittävänä yhteiskunnallisina muutospaineina, ei pelkästään yksityisinä pulmina ja ratkaisuina.

Salmen kehittämää arkielämän näkökulmaa on 2000-luvulla tuotu kokoamaan mikrososiologista työelämän ja perhe-elämän yhteyksiä ja yhteensovittamista käsittelevää tutkimusta (Salmi & Lammi-Taskula 2004, Kinnunen ym. 2009). Uudemman käsitteellisen kehittelyn mukaan arkielämä voidaan ymmärtää prosesseina, joissa ihmiset muokkaavat arkielämän rakenteellisia ehtoja eletyksi elämäksi (Salmi 2004, 23). Määritelmä huomioi vuorovaikutuksen ihmisten jokapäiväisten toimintakäytäntöjen ja yhteiskunnallisten rakenteiden välillä, ja korostaa rakenteellisen tason ja arkielämän välistä virtausta, jossa syntyy mahdollisuus sekä jatkuvuuteen että muutokseen. Näkökulma sisältää ajatuksen, että arkielämän käsite on oleellinen työn ja perheen yhteensovittamisessa, koska se on käsitehistoriallisesti syntynyt juuri näiden elämänpiirien erkanemisen myötä teollistumisen seurauksena. Ihmisten elämän eri puolien hahmottamiseen kokonaisuutena tarvitaan näkökulma, joka ylittää tavanomaiset jaot työelämään ja perhe-elämään, työaikaan ja vapaa-aikaan tai julkiseen ja yksityiseen. Arkielämän näkökulma tarjoaa tällaisen kokonaisuuden (Salmi 2004, 11).

Työn ja perheen yhteensovittamisen tutkimus on kohdistunut pääosin kahden vanhemman pikkulapsiperheisiin, joissa palkkatyötä tehdään kodin ulkopuolella. Vaikka työelämän kiireen, aikapaineen ja epätyypillisten työaikojen koetaan lisääntyneen, vanhemmat kokevat Suomessa yleisesti onnistuvansa työn ja perheen yhteensovittamisessa. Perinteiset sukupuoliroolit kuitenkin heijastuvat selkeästi vanhempien tuottamiin kuvauksiin työn ja perheen yhteensovittamisesta. Naiset katsoi-

vat arjen kokonaisuutta perheen näkökulmasta, kun taas miesten näkökulma oli ennen kaikkea työssä (Kinnunen ym. 2009). Työn ja sen tuottaman moniroolisuuden on toisaalta nähty sekä vievän voimavaroja perheen arjesta, että tuovan perheeseen voimavaroja (Rönkä & Kinnunen 2009). Elämme yhteiskunnassa, joka ei lepää koskaan: jopa yli 70 % ylemmistä toimihenkilöistä haluaakin olla tavoitettavissa koko ajan. Muun muassa tästä syystä on väitetty, että työ on tullut kutsumattomaksi vieraaksi koteihin (Jallinoja 2009; Rönkä & Kinnunen 2009). Arjen palapelin sovittamisen jännitteet ilmenevät yhä hienovaraisemmilla tavoilla.

Arkielämän vuorovaikutteinen näkökulma on käyttökelpoinen myös silloin, kun tutkimuksen kohteena on kotona tehtävä kokoaikainen palkkatyö. Työn ja perheen yhteensovittamista koskevassa tutkimuksessa lähtökohta on ollut ennen muuta perheen yhteinen arki suhteessa työhön. Käsillä olevassa tutkimuksessa päähuomio on sen sijaan yksilön työntekijyydessä ja sen suhteessa koti-/perhearkeen tilanteessa, jossa tutkimushenkilöt ovat melko vastikään siirtyneet pois toimistosta kokoaikaiseen ansiotyöhön kotona. Arjen näkökulma on hedelmällinen tarkasteltaessa myös kotona yksin työskentelevän työroolia ja muita mahdollisia rooleja hänen arkielämässään. Huomion kohteeksi nousee arjen aktiivinen kokonaisvaltainen tekijäisyys, ”käsikirjoittajuus”, kotona tapahtuvan ansiotyön piirissä.

Käsitteellinen lähestymistapa

Työn muutoksen myötä myös työtehtävien organisoimiseen liittyvä vastuu on siirtynyt enenevässä määrin työntekijälle itselleen. Sosio-kulttuurisen psykologian piirissä kehitetty organisaation käsikirjoittajuuden käsite avaa työn kontekstuaalisena ilmiönä, jossa ihminen on oman työnsä proaktiivinen muotoilija (Gorli ym. 2015; Grant & Parker 2009). Kun työntekijä toimii ikään kuin oman työnsä käsikirjoittajana, hänelle muodostuu aktiivinen rooli päivittäisessä tuotannossa sekä omien työproses-

siensa rakentajana (Shotter & Gunliffe 2003). Käsikirjoittajuus tarjoaa teoreettisen käsitteen tarkastella työntekijöiden kokemuksia työstään merkityksellisenä ja reflektiivisenä tarinan kertomisena (Gorli ym. 2015). Käsikirjoittajuuteen katsotaan kuuluvan myös työntekijän kyky reflektoida omaa työkokemustaan, eli sanoittaa ns. hiljaista ja tilannesidonnasta toimintaansa, osaamistaan, tunteitaan ja ongelmanratkaisuaan (Cunliffe & Easterby-Smith 2004). Käsikirjoittajuutta lähelle tuleva teoreettinen käsite on toimijuus (agency) (Emirbayer & Mische 1998). Yksilön näkökulmasta motivaatio, työhön sitoutuminen sekä voimaantuminen ovat toimijuuden elementtejä. Yhteisöllisenä ilmiönä toimijuudessa painottuvat yhteinen toiminta, toimintaan osallistuminen sekä tilannesidonnaisuus; toimijuus muokkaa sosiaalista toimintaa. (emt.) Käsikirjoittajuuden käsitettä käytettiin alun perin johtajien työn käsitteellistämässä, mutta työn irrotessa tietystä ajasta ja paikasta myös työntekijöiltä odotetaan kykyä muokata ja ohjata omaa työtään.

Organisaation ja työnantajan tarjoaman työtilan, toimiston, sijasta kokoaikaisen etätöiden paikkana on työntekijän oma koti. Työtila, työyhteisö ja johtaminen (esimies) eivät ole läsnä rakenteistamassa työpäivää, vaan työntekijän tehtäväksi tulee tuottaa nämä tekijät kotona. Keskeinen käsite aikaan liittyvässä tuottamisessa tässä tutkimuksessa on edellisessä luvussa esitelty arjen käsite. Käsikirjoittajuuden käsitettä sovelletaan kotietätyöarjen yksilöllisen hallinnan ja muokkauksen diskursiiviseen sanoittamiseen. Tässä artikkelissa hyödynämme kahta eri näkökulmaa käsikirjoittajuuteen: 1) työn ja kotielämän arjen rytmin rakentaminen ja hallinta kodissa toiminnallisesti ja ajallisesti sekä 2) palkkatyön ulkopuolisen toiminnan, verkostojen ja voimavarojen hyödyntäminen työntekijälle itselleen merkityksellisissä asioissa. Tutkimme näitä molempia ulottuvuuksia ja niiden välistä yhteyttä. Valittujen käsitteiden avulla pyrimme tuottamaan hienovaraista laadullista tietoa työorientaation muodostumisen kontekstista ja edellytyksistä.

Taulukko 1. Etätöarjen ajallinen jäsentämistapa sekvenssin käsitteen avulla

Ajankohta ja mahdollinen sekvenssi	Kotietätöarjen ilmeneminen haastattelupuheessa	
Aamu	Toiminnan hallinta ja sosiaaliset suhteet	Hallinnan ja suhteiden kohteet
Aamupäivä/päivä		
Iltapäivä		
Ilta		
Yö		

Arjen rakentuminen aikasekvensseinä

Kotietätöarjen ja sen rakentumisen eritte-lyssä hyödynnetään Korvelan (2003) löydöstä arkipäivän sekvenssirakenteesta. Kotitaloustie-teen piirissä tehdyssä, videoaineistoihin perus-tuvassa tutkimuksessaan hän osoitti, että arki-päivä kodeissa rakentuu erilaisista toisiaan seuraavista vaiheista, eli sekvensseistä, jotka ovat sidoksissa päivän ja yön vuorottelun ryt-miin sekä perheen ja yhteiskunnan (työelämän, luottamustoimien, harrastusten jne.) vuorovai-kutteiseen rytmiin. Korvela (emt.) löysi kodin ulkopuolella päivätyössä käyvän lapsiperheen arkipäivästä neljä sekvenssiä, jotka olivat 1) aa-mutoimet ennen kotoa lähtemistä, 2) kotiinpa-luu ja asettautuminen kotiin, 3) yhdessä teke-minen ja 4) nukkumaan laittautuminen. Päivän rakenne voidaan nähdä päivän tukirakenteena, joka mahdollistaa ja ennakoii seuraavaan toi-mintaan siirtymisen, luo arkeen päivärytmiä sekä vapauttaa voimavaroja muuhun arjen toi-mintaan. Sekvenssistä seuraavaan sekvenssiin liikkumista kuvataan siirtymävaiheena, jolloin siinä esiintyy kahden sekvenssin tekoja sama-aikaisesti – meneillään olevia tekoja lopetellaan ja seuraavia aloitellaan. Tutkimuksissa on ha-vaittu, että näihin siirtymiin voi sisältyä jännit-teisyyttä, mikäli tekoja ei pystytä sovittamaan yhteen. (Korvela 2003; Korvela, Holmberg, Jonsson & Kupiainen 2009.) Tutkijat ovat tyypitelleet perheiden arjesta muun muassa 1) en-nakoitavan, säännönmukaisen ja tasapainossa olevan arjen, 2) kelluvan tai ajalehtivan arjen

sekä 3) jäykän ja joustamattoman arjen (Jonsson 2006; 2011; Korvela 2011; Korvela & Kaartti 2014; Korvela ym. 2009; Sekki & Korvela 2014; Heinaro 2015).

Kokoaikaisessa kotietätötyössä toimivalta puuttuu edellä kuvatusta päivän sekvenssi-rakenteesta kodista työhön lähteminen ja pa-luu kotiin. Henkilö toimii päivän aikana kodis-sa työntekijäroolissa ja perheenjäsenen roo-lissa, sekä sovittaa yhteen työtehtävien tuot-tamia aikajaksoja, digityövälineiden käyttöä, yhteydenpitoon liittyviä seikkoja (esim. työor-ganisaatioon toimistolla) ja kotiarkea. Yhteen-sovittaminen ja siirtymät näiden välillä vaati-vat todennäköisesti refleksiivistä hallintaa, ku-ten esimerkiksi itseohjautuvuutta, päätöksen-tekokykyä, työsuorituksen jaksottamista sekä keskittymisen ja vireystilan hallintaa ajallises-sa ja laadullisessa merkityksessä. Nämä seikat voivat tuottaa myös jännitteitä. Hallinnan ja sovittamisen tarve sekä jännitteet voivat kos-kea kotietätötyöntekijän itsensä lisäksi myös perheenjäseniä. Tässä artikkelissa tutkimme, millaista on päivän toiminnallisten sekvens-sien ilmentämä käsikirjoittajuus työntekijöi-den puheessa: millaisena työntekijä kuvaa työpäivän toiminnallista ja ajallista (tempo-raalista) rakennetta, millaista tietoista toimin-taa (hallintaa) kuvaukset ilmentävät ja mihin hallinta (tai sen puute) kuvauksissa erityisesti kohdistuu. Tämä kokoaikaisen kotietätöar-jen sisäinen temporaalinen ja toiminnallinen tarkastelutaso pitää samalla sisällään henki-löiden työpäivän sekvenssirakenteen erittelyn.

Taulukko 2. Kotietätöön ulkopuolisen toiminnan jäsentämistapa sekvenssin käsitteen avulla

Ajankohta ja mahdollinen sekvenssi	Kotietätöön ulkopuolisen toiminnan ilmeneminen haastattelupuheessa	
Aamu	Merkityksellinen toiminta ja verkostot	Toiminnan ja verkostojen kohteet
Aamupäivä/päivä		
Iltapäivä		
Ilta		
Yö		

Kotietätöön ulkopuolinen merkityksellinen toiminta

Henkilöiden puheen analysoimiseen sovellettava tulkintatapa sisältää myös ne kohteet, joihin heidän toimijuutensa on suuntautunut (Emirbayer & Mische 1998). Palkkatyön lisäksi huomio on kotietätöntekijän verkostoissa, voimavaroissa ja muissa tekemisen kohteissa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ystävien tapaaminen, kodin ulkopuolella olevien läheisten auttaminen, opiskelu, aikaavievä ja panostamista vaativa harrastus, vapaaehtoistyö, yhdistystoiminta ja päätoimen ohella tehtävä muu palkkatyö tai yrittäjyys. Kun työntekijä siirtyy työnantajan tarjoamista työtiloista tekemään työtä päätoimisesti kotona, ja mahdollisesti saa sovittaa työaikojaan toivomuksiansa mukaan, hänelle voi tarjoutua mahdollisuuksia toteuttaa itselle tärkeitä asioita eri tavalla kuin aiemmin. Työntekijä voi toisaalta kohdata tarpeen arvioida elämäntilanteeseen, työuraan, terveyteen ja tulevaisuuteen liittyviä seikkoja, ja tunnistaa aiemmin tunnistamattomia mahdollisuuksia ja tarpeita. Toimijuus voi limittyä osaksi kotietätöön sekvenssirakennetta: kotietätö voi tuottaa uudelle toiminnalle tilaa kasvaa, uusi toiminta voi sovittautua kotietätöön rakentamiseen luontevasti tai se voi kasvaessaan aiheuttaa jännitteitä. Tutkimme, millaista on kotietätöön ulkopuolisen toimijuuden ilmentämä käsikirjoittajuus työntekijöiden puheessa: millaisena työntekijä kuvaa itselleen tärkeää tai merkityksellistä toimintaa ja sen kohteita, verkostoja ja voimavaroja sekä limittymistä kotona tehtävään päätoimen työhön.

Rakensimme haastatteluiden analyysikehikon perustuen edellä esiteltyihin käsitteisiin: arjen sekvenssi ja käsikirjoittajuus. Tarkastelemme:

a) Miten haastateltava kertoo kotietätöön päivärytmin ajallisesta rakentamisesta, työn ja taukojen jaksottamisesta, työn ja kotielämän erottamisesta, hyvinvoinnista, työpulmien ratkaisemisesta, suoritustavoitteista sekä yleisesti tavoistaan hallita ja johtaa työtään kotona ja sovittaa yhteen työtä ja kotiarkea. Nämä ulottuvuudet (1–2) tekevät näkyväksi haastattelupuheessa ilmenevän toimijuuden ja hallinnan välittömässä työ-kotikontekstissa.

b) Miten haastateltava kuvaa suhdettaan työorganisaatioon, ja millaisia tekemisiä, tavoitteita ja toiveita kuvataan päätoimena tehtävän kotietätöön lisäksi. Millaisia verkostoja, voimavaroja tai mahdollisuuksia niihin liittyy, miten henkilö hyödyntää niitä ja millä tavalla henkilö sovittaa yhteen eri tekemisiä. Nämä ulottuvuudet (3–4) muodostavat kuvan haastattelupuheessa ilmenevästä osaamis- ja suhdetäydäomasta, joka koskee henkilölle itselle tärkeää tai merkityksellistä toimintaa.

c) Miten haastateltava kertoo osaamisestaan ja työhistoriastaan, etätööhön siirtymisen motiiveistaan, ja mitä odotuksia tulevaisuuteen ja työuraan jatkossa liittyy. Nämä ulottuvuudet (5 a ja b) avaavat haastattelupuheessa ilmenevän aiempien työkokemusten merkityksen sekä nykytyön motiivit, toisin sanoen millä tavalla henkilö on rakentanut työuraansa, ja miten hän suuntautuu työnsä tulevaisuuteen (työorientaatio).

Taulukko 3. Haastatteluiden analyysirunko

Analyysoitavuus	Operationalisointi
1. Kotietätöyön arjen rakentaminen (sekvenssit)	Mikä on päivän tyyppillinen rakenne? Miten tuottaa päivän rakenteen ja siirtymät sekvenssistä toiseen? Millaisilla teoilla ja puhetaivoilla viittaa sekvenssien tuottamiseen?
2. Kotietätöyön hallinta ja kohteet	Miten kuvaa työsuoritusta, aikaa, välineitä, tavoitteiden asettamista ja saavuttamista? Miten ja millaisilla puhetaivoilla tuottaa työtehtävien ja kotiarjen yhteensovittamista? Miten kuvaa ja reflektoi arjen koossa pysymistä ja jännitteitä?
3. Sosiaaliset suhteet työorganisaatioon	Miten kuvaa yhteydenpitoa, sosiaalisia suhteita ja niiden merkitystä itselleen? Miten kuvaa ja reflektoi suhteisiin liittyviä muutoksia ja omaa tapaansa toimia suhteissaan?
4. Kotietätöyön ulkopuolinen toiminta, verkostot ja voimavarat	Miten kertoo muusta itselle tärkeästä/merkityksellisestä tekemisestä ja sen motiiveista? Miten kuvaa päätyön ulkopuolisia verkostoja ja voimavaroja ja niiden merkitystä? Miten reflektoi toiminnan liittymistä päätoimen työhön?
5. a. Työurakertomus ja motiivit kotietätöyön siirtymisessä b. Tavoitteellisuus ja tulevaisuusorientaatio	Millaista kertomusta muodostaa työurastaan? Miten reflektoi aiempia työtehtäviään ja työuraansa suhteessa perheen perustamiseen ja puolison uraan? Miten sanoittaa motiivejaan toimistotyöstä kotietätöyön siirtymiselle? Miten reflektoi siirtymän vaikutuksia? Miten kuvaa tulevaisuusodotuksiaan työn näkökulmasta? Miten sanoittaa toiveitaan, tavoitteitaan tai suunnitelmiaan? Miten reflektoi tilannettaan suhteessa työn tai työmarkkinoiden muutoksiin?

Seuraavassa arjen sekvenssien ja käsikirjoittajuuden käsitteistä johdetut ulottuvuudet (1–5) on operationalisoitu kysymyksiksi, joita haastateltavien kerronnasta on analysoitu.

Tutkimusorganisaation kuvaus, aineisto ja sen analyysi

Tutkimuksen kohteena oleva organisaatio on erikoissairaanhoidon yksikkö Suomessa. Yksikössä työskentelee yli 300 työntekijää, joista lähes puolet on kokoaikaisessa kotietätöyössä. Kyseessä on digitalisoitu tekstinkäsittelytyö, jossa tuotetaan tukipalvelua sairaanhoitopiirille 24/7. Työtä tehdään kolmessa vuorossa, mutta pääosa työntekijöistä tekee päivävuoroa ja joitakin iltavuoroja kuuden viikon jaksolla. Työntekijöiden toivomuksia työvuoroista otetaan huomioon. Työhön ei ole määritelty koulutus- ja kokemusvaatimuksia, vaan työhön soveltavuus tarkastellaan tapauskohtaisesti.

Työtehtävät ovat pääosin rutiininomaisia, tarkkuutta ja huolellisuutta vaativia tiedonkäsittelytehtäviä, kuten lääkärin sanelujen kirjoittamista eri lääketieteen aloilta.

Ennen vuotta 2010 työ suoritettiin sairaalan klinikoilla ja osastoilla (hajautettu toimintamalli) osana yleissihteerin tehtäviä analogisen teknologian avulla (kasettisanelimet, sanelunauhojen lähettäminen manuaalisesti sisäisessä postissa). Työ uudelleenorganisointiin osana tukipalvelujen toiminnan uudistamista vuosina 2008–2009, jonka seurauksena sihteerityön tehtävänkuvia muutettiin siten, että tekstinkäsittelytyö erotettiin omaksi tehtävänkuvakseen ja pääosa tekstinkäsittelyn työntekijöistä siirtyi pois sairaalan osastoilta erilliseen palvelukeskukseen. Palvelukeskuksessa (keskitetty malli) työtä tehdään avotoimistossa, jossa työpisteet on eroteltu matalilla, kevytrakenteisilla seinämillä. Tällöin myös saneluprosessin ja dokumentoinnin digitalisointi aloitettiin.

Digitalisaation ja tietoverkkojen kehittymisen seurauksena organisaatiossa nähtiin mahdollisuutena työn tekeminen kotietätyönä. Organisaatiossa toteutettiin etätyöpilotti vuosina 2012–2013. Aikaisempaan työprosessiin verrattuna työ muuttui paikasta riippumattomaksi. Työntekijä ottaa sanelun (äänitiedoston) tietojärjestelmässä olevasta työjonosta, kuuntelee ja kirjoittaa sen tekstitiedostoksi, etsii mahdolliset puuttuvat tiedot, tallentaa tiedoston järjestelmään, ja ottaa jonosta seuraavan. Käytössä olevien tietokantojen, järjestelmien sekä sovellusten integraation parantaminen edelsi työprosessin muuttamista täysin digitaaliseksi. Tiedonsiirto ja tietoturva varmistettiin. Digitaaliseen, keskitettyyn toimintamalliin liittyy tuotannonohjaus, tarkka raportointi, työsuoritteiden seuranta järjestelmässä ja suoriteperustainen palkanmaksu.

Yksikön itse toteuttama etätyöpilotin arviointi (hankkeen loppuraportti: lähdeviitettä ei esitetä tunnistamisen takia) osoitti, että muutosten myötä työntekijöiden työsuoritteiden määrä kasvoi ja syntyi tilakustannussäästöjä. Tietoturvaan tai tekniikkaan liittyviä ongelmia ei raportoitu etätyöpilotin jälkeen. Työntekijöitä osallistettiin etätyön kehittämiseen. Pilotin arvioinnin mukaan työntekijöiden itseohjautuvuus lisääntyi ja sairapoisuudet vähentyivät. Etätyöhön siirtymisen vaikutti myönteisesti työhyvinvointiin. Kokoaikaiseen kotietätyöhön siirtymisen kriteeri oli hyvä suoriutuminen sekä työkokemus pidemmältä ajanjaksolta. Kokeilun johdopäätös oli, että tulevaisuudessa automaatiota lisäävillä teknologioilla pyritään vähentämään henkilötyötä. Pilotin jälkeen noin 100 työntekijää siirtyi vapaaehtoisina etätyöhön vuosina 2013–2015. Ammattiliittojen kanssa käytiin neuvottelut ja sovittiin etätyöhön siirtymisen periaatteista. Etätyöhön siirtymisen ehtona on kyky kirjoittaa työpäivän (vuoron) aikana 90 minuuttia saneluja tekstiksi. Etätyöntekijöiden työsuorituksen seuranta tehdään kuuden viikon jaksolla, jonka keskiarvo suorituksessa tulee olla vähintään 90 minuuttia. Käytössä on myös kannustepalkkio:

105 minuuttiin yltävästä suorituksesta tulee 10 % lisäpalkkio.

Uudet teknologiaratkaisut vaikuttavat digisaneluihin ja koko dokumentointiin kaikissa erikoissairaanhoidon organisaatioissa. Puheentunnistusteknologian hyödyntämistä tekstinkäsittelyn automatisoimiseksi on pilotoitu kohdeorganisaatiossa vuosina 2013–2017. Vaikka useita puheentunnistuksen teknologiaan liittyviä teknisiä ongelmia pidetään ratkaistuina (Rabiner & Juang 2008), suomen kieleen sovellettuna kielimalli on tuottanut haasteita. Automaattisen puheentunnistuksen kautta ja tarkistustyökalujen avulla puhe siirtyy tekstiksi erilaisiin järjestelmiin lähes viiveettä. Puheen sanasta sanaan kirjoittamisen vaihe jää pois. Puheentunnistusratkaisu voidaan integroida muihin tietojärjestelmiin. Teknologia vähentäisi merkittävästi tekstinkäsittelytyötä: alustavien arvioiden mukaan kymmenen vuoden aikajänteellä puheentunnistus ja dokumentointia helpottavat menetelmät vähentäisivät henkilöstökustannuksista yli 77 %. Tekstinkäsittelytyö nykymuodossa käytännössä loppuisi.

Tutkimusaineistona on seitsemän kokoaikeista kotietätyötä tekevän työntekijän teema-haastattelut sekä havainnointi haastattelujen lomassa. Aineistona on myös kuvia työpisteistä ja tilaratkaisuista haastateltavien kotoa. Aineisto kerättiin kokonaisuudessaan vuoden 2016 keväällä. Yhden haastattelun kesto oli puolestatoista kahteen tuntia ja niistä kuusi toteutettiin henkilöiden kotona. Yksi haastateltava ei antanut lupaa nauhoittamiseen, joten kyseisestä haastattelusta on aineistona kenttäpäiväkirja ja muistiinpanot. Tämä haastattelu on rajattu pois varsinaisista analyyseistä. Kuusi haastattelua muodostavat siten laadullisesti analysoidut tutkimustapaukset.

Haastateltavat olivat iältään noin 30–60-vuotiaita, suurin osa naisia. Analyysissä mukana olevista kuudesta haastateltavasta neljä teki normaalia päivätyötä ja joitakin iltavuorotyötä, yksi teki kolmivuorotyötä ja yksi oli jatkuvassa yötyössä. Yksi haastateltavista oli siirtynyt kokoaikaiseen kotietätyöhön puoli vuotta

ennen haastatteluhetkeä. Muilla haastateltavilla etätökokemuksen pituus oli yhdestä kolmeen vuotta. Haastatellut olivat erilaisissa elämäntilanteissa, ja mukana oli sekä perheellisiä että yksin asuvia henkilöitä. Haastatelluilla oli vaihteleva koulutus- ja työkokemustausta. Kolmella oli toisen asteen ammatillinen tutkinto. Kolmella oli peruskoulun tai lukion jälkeen suoritettuna joitakin ammattikursseja tai muita opintoja. Tulkitsimme, että pääosin haastatellut kuuluivat Turusen (2010) käyttämän luokituksen mukaiseen keskimmäiseen ammattiluokkaan. Haastateltavat edustavat hyvin organisaation työntekijöiden kohdejoukkoa. Pieni aineisto osoittautui yllättävän monipuoliseksi iän ja työvuorotyypin mukaan.

Kaikille kokoaikaisessa kotietätyössä toimiville suunnattiin organisaation intrassa kutsu ja pyyntö ilmoittautua vapaaehtoiseen etätökokemuksia koskevaan haastattelututkimukseen. Määräaikaan mennessä ilmoitautui kymmenen henkilöä, joista seitsemän kanssa saatiin sovittua sekä toteutettua haastattelu. Ilmoittautuneille lähetettiin sähköpostitse vielä noin viikkoa ennen haastattelua haastatteluohje ja tutkimustiedote. Haastattelun aluksi kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja pyydettiin kirjallinen suostumus haastattelun tallentamista varten. Yhtä haastattelua lukuun ottamatta haastatteluissa oli mukana kaksi tutkijaa. Tutkimuksen käytännöt, suostumuslomake ja tutkimustiedote on hyväksytty Työterveyslaitoksen eettisessä työryhmässä, ja lisäksi oli hankittu tutkimuslupa sairaanhoitopiirin omasta käsittelystä. Haastatteluteemat käsittivät työpäivän/työviikon kulun selvittämisen kaikkine tekemisineen, taustasyöt etätöyöhön hakeutumiseen, arjen sujumisen tai mahdolliset pulmat, suhteet työorganisaatioon ja muut verkostot sekä hyvinvoinnin ja ajatukset tulevaisuudesta. Haastatellut tallennettiin sekä litteroitiin tekstiksi.

Kukin haastattelu luokiteltiin erikseen ensin litteroidusta muodosta analyysirungon viiden luokan mukaisesti (ks. taulukko 3). Jokaisesta haastattelusta tehtiin oma luokit-

teludokumentti. Valtaosa litteroidusta haastattelupuheesta jaoteltiin analyysirungon eri ulottuvuuksille. Puheen litteraatioon merkittiin eri väreillä a) faktanomaiset, neutraalisti kuvatut asiat, b) myönteisessä sävyssä kuvatut asiat, c) kielteisessä tai kritisovassa sävyssä kuvatut asiat ja d) ristiriitaisessa tai monimerkityksellisessä sävyssä kuvatut asiat. Näin saatiin kiinnitettyä huomiota jännitteisiin kohtiin puhunnassa. Tämän jälkeen analyysin luokkaan sijoitetun puhunnan rinnalle tiivistettiin sen keskeinen sisältö. Haastattelupuhe oli rikkasta ja monipuolista. Aineiston avulla tuotetut etätöyön arkiprofiilit eivät viittaa yksittäisiin työntekijöihin persoonina, vaan ne edustavat haastattelupuheesta konstruoitua arjen rytmin toteuttamistapaa ja siihen liittyvän puhunnan tapaa.

Tulokset

Kotietätöyön arjen sekvenssirakenne

Arjen sekvenssirakenne kokoaikaista kotietätöyötä tekevillä poikkeaa odotetusti rakenteesta, joka on havaittu sellaisten perheiden arjessa, jossa käydään palkkatyössä kodin ulkopuolella (Korvela 2003). Tässä tutkimuksessa perhe-tilanteen ohella työvuorotyyppi osoittautui tekijäksi, joka vaikuttaa keskeisesti työpäivän ja niin ollen myös kotiarjen rytmiin. Etenkin jatkuva yötyö tuottaa niin sanotulle normiarjelle vastakkaisen rytmin. Taulukko 4 tiivistää haastatteluista eritellyt arjen sekvenssit eri vuorokaudenaikoina. Ne havaittiin, kun haastatteluista koottiin tarkat tekemistä ja sen ajoittumista käsittelevät kuvaajat. Kun tarkastellaan samanaikaisesti kaikkia haastatteluissa kuvattuja vuorokauden tekemisiä ja tapahtumia, voidaan erottaa kolmesta eri sekvenssiä, jotka jakautuvat viiteen eri vuorokaudenaikaan. Sekvenssien erittely kahdesta eri näkökulmasta, päätoimena tehtävän kotietätöyön kannalta sekä muun merkityksellisen tekemisen kannalta, paljastaa arjen huomattavan monimuotoisuuden jopa näin pienellä aineistolla. Kiinnostava

Taulukko 4. Kotietätöyön arjen sekvenssirakenne tutkimusaineistossa

Ajankohta ja sekvenssi	Sekvenssit kotona päätoimena tehtävän kotietätöyön kannalta	Sekvenssit kotona tai sen ulkopuolella: muu tärkeä tai merkityksellinen tekeminen
Aamu	<i>Eri vaihtoehtoja mm. riippuen henkilön perhetilanteesta/työvuorotyypistä:</i> 1 Aamutoimet ja työn aloittaminen 2 Aamutoimet (lasten vieminen hoitoon/kouluun), paluu kotiin ja työskentelyn aloittaminen 3 Nukkumaan valmistautuminen ja laittautuminen/nukkuminen*	<i>Eri vaihtoehtoja mm. riippuen henkilön perhetilanteesta/työvuorotyypistä:</i> 1 Lasten vieni hoitoon/kouluun 2 Lähikaupassa käynti 3 Pieniä kotitöitä (osana tauottamista)
Aamupäivä/päivä	4 Työnteko (tauottaminen, lounas) 5 Nukkuminen* 6 Herääminen** ja työnteon aloittaminen	4 Harrastaminen 5 Lähikaupassa käynti, pieniä kotitöitä (osana tauottamista) 6 Käynti iäkkäiden vanhempien luona
Iltapäivä	7 Työnteko (tauottaminen) 8 Herääminen***, oma aika ja/tai valmistautuminen ilta- tai yövuoroon 9 Lähteminen kotoa hakemaan lapset, paluu kotiin ja työn jatkaminen	7 Harrastaminen/tehdään jotain yhdessä 8 Toisen työn tekeminen (yrittäjäyys) 9 Lasten haku hoidosta, pieniä kotitöitä (osana tauottamista)
Ilta	10 Työn lopettaminen ja siirtyminen omaan/perhe aikaan 11 Nukkumaan valmistautuminen ja laittautuminen 12 Työhön valmistautuminen ja työnteko	10 Harrastaminen/tehdään jotain yhdessä 11 Toisen työn tekeminen (yrittäjäyys) 12 Kotitöiden tekeminen
Yö	13 Työnteko (tauottaminen)	13 Pieniä kotitöitä (osana tauottamista)

*Yövuorota tekevä lopettaa työt noin klo 7 aamulla ja käy nukkumaan, ja kolmivuorotyötä tekevä (iltavuoroon menevä) usein nukkuu pitkään. **Jopa normaalia päivävuoorta tekevä henkilö saattaa nukkuu tai harrastaa aamun ja aamupäivän, ja tehdä tiiviin työrupeaman iltapäivän osittain. ***Etenkin yövuorota tekevä herää tyypillisesti iltapäivällä

havainto oli myös se, että tietotekniikkaan liittyvät ongelmat etätöyössä ja niiden ratkaiseminen eivät muodostaneet omaa sekvenssiä.

Aamulla päivätyötä tekevä työntekijä voi a) aloittaa työt välittömästi heti aamutoimien jälkeen, b) aloittaa työt hieman myöhemmin käytyään liikkumassa tai vietyään lapset hoitoon tai c) jatkaa nukkumista aamupäivän ajan. Yövuoron lopettava työntekijä tai jatkuvaa yötyötä tekevä työntekijä puolestaan valmistautuu ja laittautuu aamulla nukkumaan.

Aamupäivällä ja päivällä yövuorota tekevä nukkuu, kun päivätyötä tekevä useimmiten tekee kotona työtä tai vasta heräilee aloitellakseen työrupeamaa. Aamupäivään saattaa osal-

la päivätyötä tekeviä sijoittua hieman pidempi muu merkityksellinen tekeminen kotona tai sen ulkopuolella. Tämä muu merkityksellinen tekeminen voi olla esimerkiksi harrastamista, asioiden hoitoa tai muualla asuvista läheisistä huolehtimista.

Iltapäivän sekvenssit muistuttavat päivän sekvenssejä: päivätyötä tekevillä korostuu palkkatyön tekeminen, jonka väliin voi tulla kotona tai sen ulkopuolella tapahtuva muu merkityksellinen tekeminen, kuten lasten hakeminen hoidosta tai harrastaminen. Myöhemmin iltapäivällä päivävuoorta tekevät joko a) lopettelivat palkkatyön tekemisen ja siirtyivät omaan aikaan, harrastamaan tai

Taulukko 5. Sekvenssit ja toiminta haastatteluissa eriteltyinä arkiprofiilien 1–4 mukaan

Ajankohta ja sekvenssi	Arkiprofiili 1 Keskittyjä	Arkiprofiili 2 Sopeuttaja	Arkiprofiili 3 Harrastaja	Arkiprofiili 4 Yrittäjä-palkansaaja
Työvuorotyyppi	<i>Päivätyö tai vuorotyö</i>	<i>Päivätyö</i>	<i>Päivätyö</i>	<i>Yötyö</i>
Aamu		Työpäivä alkaa säännön mukaisesti aamulla. Läheisten ihmisten läsnäolo vaikuttaa rytmiin	Työ alkaa vaihtelevasti aamulla tai myöhemmin. Työntekoa tauotettuna	Nukkuminen (edeltävän yövuoron jälkeen)
Aamupäivä/ päivä		Työntekoa tauotettuna. Työnteossa voi olla pidempi tauko, joka liittyy läheisistä huolehtimiseen	Työ alkaa vaihtelevasti aamupäivällä tai myöhemmin. Työntekoa tauotettuna. Harrastaminen saattaa keskeyttää tarkoituksellisesti työnteon pidemmäksi aikaa	Nukkuminen (edeltävän yövuoron jälkeen)
Iltapäivä	Säännöllinen tekeminen työvuoron mukaisesti. Rytmii ei poikkea toimistossa tehtävästä työstä	Työntekoa tauotettuna. Työnteossa voi olla pidempi tauko, joka liittyy läheisistä huolehtimiseen	Työntekoa tauotettuna. Harrastaminen saattaa keskeyttää tarkoituksellisesti työnteon pidemmäksi aikaa	Herääminen ja oma aika. Yrittäjän työtä.
Ilta		Tehdään jotain yhdessä. Työ jatkuu usein illalla hetken aikaa: otetaan kiinni puuttuva suoritusmäärä Nukkumaan valmistautuminen ja laittautuminen	Saattaa tulla tarve kiihdyttää ja pidentää työntekoa pitkälle iltaan: ottaa kiinni puuttuva suoritusmäärä. Harrastaminen/tehdään jotain yhdessä	Yrittäjän työtä. Harrastaminen/ tehdään jotain yhdessä. Yövuoroon valmistautuminen
Yö		Nukkuminen	Harrastaminen. Nukkumaan valmistautuminen ja laittautuminen	Työntekoa tauotettuna

tekemään jotain yhdessä perheen kanssa tai b) jatkoivat palkkatyötä pidemmälle iltapäivään/iltaan. Iltapäivällä yövuoroa tekevä puolestaan vasta herää ja valmistautuu omaan aikaan, joka tässä aineistossa piti sisällään toista työtä yrittäjänä.

Illalla yövuoroa tekevä tyypillisesti jatkoi yrittäjäjyystyönsä tekemistä tai harrastamista, ennen kuin alkoi valmistautua yövuoroon. Illalla päivätyötä tekevät joko a) valmistautuivat ja laittautuivat nukkumaan tai joissain tapauksissa b) jatkoivat palkkatyön tekemistä

myöhään iltaan. Yöllä luonnollisesti vain yövuorossa työskentelevät tekivät päätoimen palkkatyötä aamuun asti.

Analyysi piirsi esiin neljä erilaista profiilia etätöiden arjen sekvenssirakenteesta ja siihen liittyvästä käsikirjoittajuudesta. Havaitimme, että arjen rakenteella ja käsikirjoittajuudella on yhteys. Ennen kuin erittelemme käsikirjoittajuuden luonnetta puheena, käsittelemme tarkennetummin kuvaa etätöiden arjen erilaisista rakenteista. Taulukko 5 esittää haastatelussa havaitut kotietätöiden arjen sekvenssit eriteltyinä neljän erityyppisen arkiprofiilin mukaan. Nimeämme havaitsemamme kotietätöiden arkiprofiilit seuraavasti: keskittyjä, sopeuttaja, harrastaja ja yrittäjä-palkansaaja.

Keskittyjä toteuttaa päivätyön tai kolmi-vuorotyön vakaata, säännöllistä työrytmiä, johon sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen tai muut työn ulkopuoliset seikat eivät aiheuta katkoksia, paineita tai jännitteitä. Päivän rytmi ja rakenne taukoineen on sekä työn että vapaa-ajan kannalta täysin omissa käsissä. Yksin asuminen tukee työn hallinnan säännöllisyyttä ja vakautta sekä mahdollisuutta tasaiseen, korkeaan suoritustasoon normaalin työvuoron puitteissa. Harrastus on tyypillisesti kodissa yksin tehtävää toimintaa, joka ei edellytä muiden aikatauluihin sopeutumista. Tauottamisen lisäksi työaikoihin otetaan vähän tai tuskin lainkaan vapauksia tai joustoja, joita kokoaikainen kotietätö periaatteessa mahdollistaisi. Arkirytmistö muistuttaa toimistossa tehtävää työtä.

Sopeuttaja pyrkii päivätyön säännölliseen työrytmiin ja aikataulutukseen sekä korkeaan suoritustasoon, mutta hyödyntää tietoisesti mahdollisuutta toteuttaa omaa tapaansa rytmittää palkkatyötä toisten perheenjäsenten tai kodin ulkopuolella asuvien läheisten aikatauluja, tekemisiä tai tarpeita huomioiden. Elämäntilanteeseen sopii työjärjestely, jossa työaikajoustoilla hallitaan kotiarkea ja tuetaan perheenjäseniä. Perhearjen keskellä ja lomassa tapahtuva työnteko haastaa työn hallintaa ja mahdollisuutta tasaiseen suoritustasoon normaalin työajan puitteissa, joten tyypillis-

ti työtä jatketaan osin virallisen työajan päättymisen jälkeen. Omaa aikaa tai harrastamista on vähän.

Harrastaja pyrkii päivätyön puitteissa korkeaan suoritustasoon työssä minimipanostuksella, mutta tarkalla suorituksen optimoinnilla, ja toteuttaa itseään työn ulkopuolella harrastamisen kautta. Harrastaja hyödyntää tietoisesti ja täysimääräisesti kotietätöiden tarjoamia mahdollisuuksia toteuttaa omaa tapaansa rytmittää palkkatyötä osin harrastustoiminnan ehdoilla. Tilanne kotona ja riippumattomuus mahdollistaa sen, että työjaksot voi tehdä tehokkaasti itselle parhaiten sopivana aikana. Kuitenkin harrastamisen rytmittämä työnteko haastaa työn hallintaa ja mahdollisuutta tasaiseen suoritustasoon normaalin työajan puitteissa, joten tyypillisesti työtä jatketaan osin virallisen työajan päättymisen jälkeen.

Yrittäjä-palkansaaja tavoittelee jatkuvassa yötyössä toimiessaan vuorokaudessa käytävissä olevan ajan maksimointia sekä tulonhankinnassa (yrittäjän työt) että muussa itselle merkityksellisessä tekemisessä (harrastaminen). Samoin kuin harrastaja, yrittäjä-palkansaaja hyödyntää täysimääräisesti tässä tapauksessa yötyönä tapahtuvan kotietätöiden tarjoamia mahdollisuuksia tehdä päätoimen palkkatyön rinnalla toista työtä ennen yötyövuoroa ja vapaapäivinä, joita jatkuvaa yötyötä tekeville kertyy enemmän kuin kolmi-vuorotyötä tekeville. Elämäntilanne sekä työ- ja tilajärjestelyt kotona mahdollistavat sen, että eri toiminnot ovat sovittavissa yhteen. Elämäntilanteen vuoksi haastateltavan oli myös mahdollista pyrkiä saavuttamaan tasainen, korkea suoritustaso yöllä tapahtuvan työvuoron puitteissa.

Mikään edellä kuvatuista arkiprofiileista ei viittaa kelluvan tai ajelehtivan arjen, tai jäykän ja joustamattoman arjen rakenteeseen, vaan kaikissa on havaittavissa – vaikkakin eri tavoin toteutettuna – ennakoitavan, säännönmukaisen ja tasapainossa olevan arjen rakenne (Jonsson 2006; 2011; Korvela 2011; 2014; Korvela ym. 2009; Sekki & Korvela 2014; Heinaro 2015). Työpäivän ja -viikon aikana

kotona sovittiin yhteen palkkatyötä, vapaa-aikaa ja harrastamista, yhteistä tekemistä perheen kanssa, omaa ja läheisten hyvinvointia, hoivaa, kotitöitä ja lisätoimeentulon hankintaa. Siirtymät sekvenssistä toiseen eivät haastateltavien kuvauksissa tuottaneet erityisiä vaikeuksia. Havainnointi kodeissa antoi myös vaikutelman arjen hallinnasta. Arjen sekvenssirakenteen kautta tarkasteltuna etättyötä tekevä näyttäytyy kuvauksissa taitavana arjen orkestroijana ja käsikirjoittajana, joka kantaa vastuun siitä, että työtavoitteet saavutetaan ja että työnteko kotona ei häiritse muiden läsnäolijoiden kotiarkea ja vapaa-aikaa.

Kukin haastateltava sijoittui tiettyyn yhteen sekvenssirakenteen mukaiseen arkiprofiiliin varsin selvästi. Määräviä tekijöitä olivat henkilön perhetilanne, työvuorotyyppi sekä se, oliko henkilöllä päätoimen palkkatyön ohella muuta aikaavievää toimintaa. Seuraavaksi tarkastellaan yksityiskohtaisemmin arjen käsikirjoittajuuden luonnetta arjen kuvausten ja tarinoiden eli puhunnan kautta. Kuvaukset kotietättyön arjen luonteesta olivat yhteydessä haastateluista hahmotettuun sekvenssirakenteeseen, eli myös puhunnan kautta, arjen kokemusten ja tarinoiden näkökulmasta tarkasteltuna, kukin haastateltava voitiin liittää pääosin tai vahvimmin yhteen arjen sekvenssirakenteen tuottamista arkiprofiilista. Havainnolla on merkitystä analyysin validiteetin kannalta. Tämä ei ole kuitenkaan olennaisinta analyysissä, ja haluamme välttää haastateltavien tyypittelyä. Puhunnan välittämien kokemusten nyanssien tasolla kuva arkiprofiileista on hienojakoisempi, ja yhden haastateltavan puhunta voi sijoittua useamman kuin yhden arkiprofiilin sisään. Myös kotietättyön arjen jännitteet astuvat mukaan kuvaan.

Kotietättyöarjen hallinta haastattelupuheessa

Kotona tehtävä palkkatyön keskeisin hallinnan kohde haastateltavien kertomuksissa oli työvuoron aikaisen suoritustavoitteen saavuttaminen. Tähän liittyi olennaisesti keskittymisen ja

työvireen synnyttäminen ja ylläpitäminen valmistautumisrutiinien avulla, työn tauottaminen säännöllisesti itselle sopivina aikoina ja sopivin tavoin esimerkiksi ruokarytmin kautta, pukeutuminen itselle mieluisiin vaatteisiin, työpisteen ergonomian säätäminen sekä tarvittaessa työpisteen paikan vaihtaminen. Kahdella haastateltavalla oli erillinen työhuone, muilla työpiste sijaitsi olohuoneessa tai makuuhuoneessa. Työpisteen sijoitteluun vaikuttivat asunnon neliot sekä perheenjäsenet. Haastateltavat miettivät työpisteen sijoittamisessa käytännöllisyyttä, perheystävällisyyttä sekä ergonomiaa. Olohuoneessa saattoi olla asunnon paras valaistus ja toisessa tapauksessa se haluttiin säilyttää lasten oleskelutilana. Kompromissit työpisteen sijoittamisessa heijastivat aikaisempien tutkimusten havaintoja siitä, että etättyö usein toistaa perinteisiä sukupuolittuneita käytänteitä, jotka näkyvät tilaratkaisuina kotona (Pyöriä 2006, 151; myös Salmi 1991) ja autonomian vähentymisenä (Trembley 2003).

Kaikki haastatellut kuvasivat omakohtaisia ja monipuolisia tekoja, jotka tähtäsivät mahdollisimman hyvään keskittymiskykyyn ja viireystilaan tarkkuutta vaativassa työssä. Etättyö kotona tarjosi kuvausten mukaan avotoimistoa paremmat mahdollisuudet toteuttaa monipuolista, juuri itselle sopivaa työsuorituksen ja oman hyvinvoinnin hallintaa. Tähän liittyi myös kertomus sairausloman välttämisestä, kun alkavat oireet on pystytty hoitamaan kotona ennakoiden tai pidempi lepotauko kesken työpäivän on mahdollistanut työskentelyn jatkamisen lieville oireilla. Voidaan puhua omaehtoisesta työsuorituksen johtamisesta, jonka kulmakivi on omasta työpäivän aikaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Se liittyi ennen muuta työtuloksen saavuttamiseen, kuten haastateltava seuraavassa kuvaan:

”Mä oon aamuihminen ja kun uimahalli aukeaa kuudelta, kävisin aamu-uinnilla. -- suunnilleen tunnin välein, 3-5 minuutin jumppatauko. Kato mulla on näitä, jumppavälineitä [näyttää: kodissa myös useita jumppavälineitä] DVD:llä -- ihan otan jonkun vaikka osa-

sen. Pääasia että käy vähän liikkumassa tossa. -- oon huomannu, että parempi tulos tulee kun malttaa välillä.” (H1)

Arkiprofiileista etenkin Keskittyjällä ja Harrastajalla oli yksityiskohtaisia ja laajoja kuvauksia työsuorituksen hallinnasta sekä määrän että laadun näkökulmasta. Suoritus oli joissain kertomuksissa systemaattisen seurannan, kehittämisen ja reflektoinnin kohde. Useimmat pitivät omaa päivittäistä kirjanpitoa vähintään minuuttimäärästään, ja joillakin siihen saattoi liittyä tarkkoja kirjauksia tauoista, ruoasta ja sen laadusta sekä muista päivän tapahtumista, jopa saapuneista työ sähköposteista. Myös mielen ja kehon hallintaa hyvän työsuorituksen edellytyksenä reflektointiin yhdessä haastattelussa monipuolisesti omaan kokemukseen sekä tutkimustietoon perustuen. Sekä minitauoilla että pidemmällä vapaa-ajan rupeamilla, jolloin tehdään jotain itselle mieluista asiaa, nähtiin merkitys hyvinvoinnille:

” -- unen laatu ja määrä, miten hyvin ravittu ja miten antoisasti on käyttäny vapaa-aikansa sitä edeltävästi. -- voi katsoo et täs on tämänönen pätkä työtä ja tässä on muutama tunti jotain ihan muuta ja sitte työpäivä jatkuu. Ne [minielpymistauot ja harrastusjaksot] on kaks eri asiaa.” (H4)

Haastatteluissa käsikirjoittajuus kuvastuu itsenäisyytenä ja vastuun ottamisena omasta työstä ja itsensä johtamisesta, mikä tiivistyy hyvin yhden haastateltavan kuvauksessa:

”Kai me kaikki ollaan etässä semmosia et me halutaan tehdä omalla laillamme, pystytään itsenäiseen työhön niin sanotusti, pystytään ottaa vastuuta omasta työstä--” (H2)

Etätyössä ajallisen autonomian merkitys korostuu (Kelliher & Anderson 2009; Pyöriä 2011). Parhaimmassa tapauksessa etätyö antaa yksilölle vapauden säädellä työntöön rytmii (Pyöriä, Saari & Ojala 2016; Salmi 1991). Työntöön ja vapaa-ajan erottamisessa kuvattiin omia materiaalisia rutiineja, joista haettiin apua siirtymän tekemiseen työ moodista vapaa-

ajan moodiin: työkoneen sammuttaminen ja siirtäminen sivummalle tai laittaminen kokonaan pois näkyvistä, työhuoneen oven sulkeminen, kotoa ulos lähteminen, omaan mieluisaan tekemiseen ryhtyminen. Näiden lisäksi kuvattiin, miten tarkkaan säädetty työvuoro alkamis- ja lopetusajankohdineen tuottaa siirtymän ”automaattisesti”, tai miten siirtymä tehdään mielen hallinnan kautta, jolloin siirtymä työstä vapaa-aikaan tai toisinpäin on psykologinen päättös. Yhdessä haastattelussa kuvataan mentaalista työminän päälle pukemista ”henkimaailman juttuna”, jota henkilö tukee ryhdikkäillä vaatteilla ja voimaväreillä, ja lopetettuaan työt vaihtaa löysiin vaatteisiin. Haastateltava kuitenkin myönsi, että tottuminen kotietätyöhön vei aikaa:

”Kyl mä koen aika kovana sen tavoitteen [90 min]. Se oli helpompaa toimistolla, sen kun vaan mennä paukutit ja sitte lähdit pois. Täällä [kotona] varsinkin alussa tuntui tosi vaikeelta päästä niihin minuutteihin mitä oli toimistolla.” (H2)

Kertomukset siirtymistä työn ja oman ajan välillä sekä työn ja kotiarjen yhteensovittamisesta olivat pääosin positiivisia. Keinot ajanhallintaan on ollut pakko oppia löytämään, jos mieltä ylittää organisaation asettamaan suoritus tavoitteeseen, joka edellytetään kokoaikaisessa kotietätyössä pysymisessä. Kertomusten tarkka luenta paljasti myös jännitteitä ja pulmia kotietätyön hallinnassa. Vapaampi rytmitys kotona voi aiheuttaa huomion herpaantumista ja hetkittäistä lipsumista tavoitteista, mikä voi toisaalta olla hyväksikin koettu asia:

”-- kyl sitä on tullu paljon laiskemmaks työntöössä. Sitä levittää pidemmälle jaksolle työtä, ettei oo läheskään yhtä tehokas mitä olis toimistolla. Sitä antaa ittelleen enemmän anteeks semmosta surffailua. Mut et se on taas se plussakin siinä.” (H3)

Jännitteitä esiintyi selvimmin Sopeuttajan, Harrastajan sekä myös Yrittäjä-palkansaajan arkiprofiileissa. Ajan tarkkailu sekä puhe minuuttitavoitteesta korostui kaikissa kolmessa arki-

profiilissa. Perheenjäsenen läsnäolo, kuljetta-
minen tai hoivavastuut päivän aikana aiheut-
tivat säännöllisesti tilanteen, että työn suori-
tustavoitetta kurottiin kiinni illalla, kun muut
perheenjäsenet olivat kotona:

*”Jos mä vedän toimistotyypisesti yhteen put-
keen mä oon viiden aikaan valmis. Mikä hy-
vin harvoin käytännössä toteutuu. Siihen tu-
lee aina väliin jotain. Me otetaan päivälevot
tai käydään kävelyllä tai hoitelen asioita, mut
kyl mä yleensä kuuden seitsemän aikaan oon
valmis. -- myöhäsin mitä mä oon tehny mah-
taa olla joskus yhdentoista-kahdentoista ai-
kaan illalla.” (H2)*

Haastateltava ei kokenut iltaan venymisen vai-
vaavan itseään liikaa, sillä hän muistutti itse-
ään, että päivällähän oli jo ollut vapaa-aikaa.
Huono omatunto työaika-ajan luovasta sovelta-
misesta ei myöskään vaivannut haastateltavaa.
Suoritustavoitteen kurominen kiinni illalla tun-
tui vaivaavaan henkilöitä eri asteisesti. Päivä-
vuoroa tekevä haastateltava nosti puheeksi
”suunnittelemattomat iltavuorot”, mikä on jän-
nitteisessä suhteessa haastattelussa kuvatu-
n päivärytmin pitämisen ja helpohkoksi kuvatu-
n suoritustavoitteen kanssa. Lausuman sisällä
henkilö puhuu kahdesta eri työskentelyn aika-
jaksosta, jolloin hän työskentelee illalla joko klo
19–23 tai vasta klo 21–22 lasten mentyä nukku-
maan. Vaihtoehtona henkilö kuvasi menevänsä
joskus toimistolle tekemään pitkän päivän:

*”Kyllähän mä teen [suunnittelemattomia vuo-
roja], seitsemän ja yhentoista välillä. Joskus
jos menee tosi tiukille -- alkaa lähenee se
kuuden viikon loppu ja huomaan et keskiar-
vo hengaalet seitsemässäkymmenessä ja pi-
tää saada nostettuu niin kyl mä teen iltasin-
kin. Kun lapset on menny nukkuu niin yhek-
säst kymmeneen saatan kirjottaa muutaman
sanelun et saa vaik 15 minuuttia lisää viel sii-
hen päivään ja siihen keskiarvoon.” (H3)*

Perheellisellä iltatyö kotona syö aikaa tärkeäk-
si koetusta arjen sekvenssistä, jossa ”tehdään

jotain yhdessä”. Kertomuksissa puhuttiin ”huo-
nosta omastatunnosta” myös iltapäivän osalta,
kun tullaan kotiin päiväkodista:

*”--tuli vähän huono omatunto lapsen osalta --
kun mä tuun kotiin hakemasta tota pienem-
pää -- Mä viskaan sille puhelimen ja teen vielä
puol tuntia töitä sen jälkeen kun me tullaan
kotiin.” (H3)*

Haastateltavan itsensä nimeämä ”suunnittele-
maton iltavuoro” ja ”huono omatunto” kuvasta-
vat reflektointia, joka viittaa säröön etätöiden ar-
jessa, sen käsikirjoittajuudessa. Työ on kodissa
Röngän ja Kinnusen (2009) tarkoittama ”vie-
ras”, joka vieraannuttaa perheestä.

Etätöyöntekijöiden kokemaan työn valumi-
seen vapaa-ajalle on toki kiinnitetty huomiota
myös aiemmassa tutkimuksessa (esim. Ojala &
Pyöriä 2013). Lapsiperhearkeen sidotun työn-
tekijän kohdalla näkyi lisäksi selvimmin koto-
na tapahtuvan työn sukupuolittava vaikutus
ja äidin kaksoistaakka: kaikki koti- ja hoivatyö
perheessä kertyy äidille sen lisäksi, että hän
tekee 100 % työaika kotona (Kinnunen ym.
2009). Harrastajan arkiprofilia päivätyön ven-
yminen iltaan häiritsi vähiten. Sääntöjä luo-
vasti tulkitseva, omaehtoinen työaika-ajan jak-
sotus kuvastaa normeja murtavaa käsikirjoit-
tajuutta. Ajan hallinnan kohteena on työn ja
harrastamisen täsmäyttäminen, mikä ilmentää
punnitsevaa ja optimoivaa käsikirjoit-
tajuutta. Harrastuksille alistaisesta työskente-
lystä huolimatta velvollisuus eli työn suori-
tustavoite ja sen hyvä laatu oli kerronnassa
”korkein prioriteetti”:

*”Heräämisaika vaikuttaa päivärytmiin – pun-
nitsen, menenkö aikataulutettuihin menoihin
vai näyttääkö siltä, että työpäivä kärsii liikaa
siitä, et kyl mä tietenki pidän korkeempaa
prioriteettina et velvollisuudet tulee täytet-
tyä.” (H4)*

Vaikka työtä joutui usein venyttämään iltaan,
huolta aiheutti korkeintaan nukkumiseen liit-
tyvä hyvinvointi ja palautuminen:

"-- ainakin täytyy katkasta selvästi yhteys siihen työpäivään, ettei mee suoraan yhdel askeleella sänkyyn." (H4)

Yrittäjä-palkansaajan arkiprofilissa kertomus kotietätyön arjesta oli erityinen. Työn suoritus-tavoitteen saavuttaminen yöllä ei aiheuttanut pulmia: mikään ulkoinen tekijä tai läheiset eivät häirinneet etätyötä kotona. Vireystilaa ylläpidettiin säännönmukaisella tauotuksella ja piipahtamalla ulkoilmassa. Haasteena kuvattiin sen sijaan palapelin hallintaa, eli päätoimen palkkatyön, yrittäjän töiden sekä aikaavievan harrastuksen sekä perhearjen yhteensovittamista pidempien aikajaksojen näkökulmasta. Käsikirjoittajuus ilmentää hämmästyttävää monikohteisuutta. Henkilö reflektoi eri töiden keskinäistä hallintaa sekä siirtymää vapailta takaisin yötyöhön. Keskeistä tuntuu olevan, että "ei käännä rytmiä", vaan että vapaapäivinäkin valvoo pitkään yöhön. Haastateltava kuvaa rytmin hallintaa pääosin positiivisesti eri töiden, harrastusten ja perhe-elämän tarkaksi aikatauluttamiseksi. Kuitenkin puheesta välittyy myös jännitteitä. Yksi keskeinen jännitteinen tai moniaineksinen kuvaus liittyy yhdessäoloaikaan puolison kanssa. Haastattelusta välittyy kuva, että työrytmi ja -määrä estää yhdessäoloa ja että yhteistä ilta-aikaa kaivataan enemmän:

"-- sovittiin et mä kerran kahteen viikkoon järjestän parisuhdeaikaa et en tee jonain iltana ...töitä." (H5)

Työn hallinnan lisäksi haastatteluissa kuvattiin hyvinvointia hallinnan tai toimijuuden kohteena. Kaikkien haastateltavien kertomuksissa ilmeni jokin yksilöllinen terveyteen tai hyvinvointiin liittyvä seikka, joka oli joko toiminut yhtenä motiivina kokoaikaiseen etätyöhön hakeutumisessa tai terveydentilan oliin koettu parantuneen etätyön myötä. Hyvinvointivaikutuksina mainittiin muun muassa työhön, työmatkoihin tai avokonttoriin liittyvän stressin väheneminen tai poistuminen, pidempi ja parempi uni, parempi hoitotasapaino lääkitystä vaativassa kroonisessa sairaudessa, harvemmin oireita sairaudesta tai terveyshaitas-

ta, parempi ravitsemus ja parantunut fyysinen kunto. Joissakin tapauksissa tuli esiin jännitteitä hyvinvoinnin kuvauksissa, mutta aiheen arkaluontoisuuden takia haastattelulainauksia ei esitetä. Tasapainoilua ja pulmia hyvinvoinnissa oli nähtävissä etenkin Yrittäjä-palkansaajan arkiprofilissa, mitä ei voi pitää kovin yllättävänä.

Suhdeverkostot haastattelupuheessa

Sosiaaliset suhteet työorganisaatioissa ja muissa omissa verkostoissa ovat parhaassa tapauksessa voimavara kokoaikaisessa etätyössä toimivalle. Verkostoihin liittyvä merkityksellinen toiminta voi synnyttää osaamis- ja suhdepääomaa, josta yksilö voi hyötyä epävarmoilla työmarkkinoilla.

Suhteet työorganisaatioon eivät merkittävästi erotelleet tapauksia. Kaikki haastateltavat pitivät yhteyttä työorganisaatioon sähköpostin ja Lync-pikaviestisovelluksen avulla. Tiimipalaveriinkin osallistuttiin valtaosin virtuaalisesti Lync-sovelluksen (nyk. Skype) kautta. Myös kehityskeskusteluja pidettiin Lync-sovelluksen välityksellä. Kaikki työhön liittyvä tieto oli haastateltavien mukaan saatavissa sisäisiltä verkkosivuilta. Kahdella haastateltavalla oli säännöllistä yhteydenpitoa itselle läheisten työkavereiden kanssa Lync-chatissa. Suhteet olivat syntyneet toimistoaikoina, ja osa näistä työkavereista oli toimistolla, osa etätyössä. Kaksi haastateltavaa myös tapasi tuttua työporukkaa noin kerran kuussa, ja kumpikin piti tapaamisia tärkeinä. Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että etätyössä säännöllisistä tapaamisista ja yhteydenpidosta huolehtiminen on tärkeää (Pyöriä ym. 2016).

Kontaktia esimiehiin pidettiin yllä sähköisesti ja suhteet esimiehiin koettiin hyviksi. Myös tämä havainto saa tukea aiemman tutkimuksen tuloksista, jonka mukaan etätyön ei ole koettu tarkoittavan sosiaalisten suhteiden köyhtymistä, ja etätyöntekijät ovat pääosin tyytyväisiä esimiehiltään saamaansa tukeen (Ojala & Pyöriä 2013). Kaikissa haastatteluissa

korostui kiinnostavalla tavalla haastateltavien kokemus siitä, että aiempi työ toimistossa ei sosiaalisessa mielessä poikennut etätöystä. Etenkin avotoimistotila oli koettu sosiaalisesti epämieluisena paikkana. Korostettiin, että toimistossakin kyetään sosiaaliseen kanssakäymiseen, ihmisiä siellä ei vältellä, mutta kanssakäymistä sen itsensä vuoksi ei tarvita. Ainoastaan yksi haastateltava mainitsi kotietäytön riskinä erakoitumisen ja sosiaalisen eristyisyyden:

”Kyllä siinä on se erakoitumisen vaara.” (H2)

Yhden haastateltavan kohdalla puhettavassa välittyy määrätty varautuneisuus työyhteisöstä puhuttaessa, esimerkiksi ilmaisuina: ”täytyy olla yhteydessä”, ”ylittää puhumisen kynnyksen”, ”joutuu oleeksi vähä sosiaalista”, ”kerran viikossa tulee jotain sanottua jolleki”, ”ollu hilkulla joutua menemään toimistolle”. Tulkitsemme, että merkitys, motiivi kasvokkaiseen kanssakäymiseen puuttuu: työn luonne ei sitä edellytä. Merkitykselliset verkostot, yhteisöt ja sosiaaliset suhteet voivatkin olla toisaalla, työyhteisön ulkopuolella.

Haastateltavien kertomukset poikkesivat työn ulkopuolisten verkostojen ja niihin liittyvän merkityksellisen tekemisen suhteen. Arkiprofiileista erityisesti Harrastaja ja Yrittäjä-palkansaaja kuvasivat laajasti palkkatyön ulkopuolista merkityksellistä, vuorovaikutteista tekemistä. Tekemisten yhteensovittaminen saattoi aiheuttaa jännitteitä, mutta toi myös voimavaroja: orkestrointiin kykeneminen ilmentää verkostosuhteiden käsikirjoitajuutta. Keskittyjän arkiprofiilissa tuli ilmi henkilölle tärkeää merkityksellistä tekemistä, mutta se oli kotona yksin tehtävää. Ystäviä ja rientoja koskevia mainintoja oli vähän. Sopeuttajan arkiprofiilissa korostuivat suhteet omaan perheeseen, omiin vanhempiin tai sukulaisiin. Sopeuttajan profiili kuvasti jännitteitä, jotka liittyvät omien tarpeiden joutamiseen toisista huolehtimisen hyväksi. Esimerkiksi iäkkäistä vanhemmista huolehtiminen oli merkitykselliseksi koettu tehtävä, joka etätöyöhön yhdistettynä jätti jonkin verran

tilaa ja voimia harrastamiselle, mutta ammatilliseen itsensä kehittämiseen ei ole voimavaroja riittänyt:

”Ehkä jonkinmoisesta sosiaalisesta elämästä [jää paitsi]. Plus ammatillisesta kehittymisestä, tarkotan tekstinkäsittelyn ulkopuolelle, mä en oo Facebookissa ja tämmöstä kun en oo jaksanu opetella.” (H2)

Perheellisellä haastateltavalla kertomuksissa mainitaan lapset, puoliso, oma äiti, naapurit, koulu, päiväkotit, automarketti, lähikauppa ja terveysasema. Etätö ei ole henkilön mielestä muuttanut omaa vapaa-aikaa, koska sitä ei ole ollut, ”harrastuksia ei ole.” Kertomuksessa arjesta ei käy ilmi ystäväpiiriä tai asioita, joista henkilö saa voimavaroja lasten lisäksi. Vapaa-ajan kuvataan liittyvän lapsiin ja kodinhoitoon. Omien tarpeiden laiminlyömisestä kautta koti voi alkaa tuntua vankilalta:

”Se on päiväkotit, Siwa, kotit, päiväkotit, Siwa, kotit. Et siinä mieles tää kotit, siit on tullu vähän semmonen vankila tietyllä tavalla. Et ei oo enää et ah mä haluun vaan kotiin, kun mä oon tääl koko ajan. Et mä haluun vaan ulos.” (H3)

Kotietätöyössä perheenäiti voi periaatteessa helpottaa pikkulapsiperheen arkea tekemällä kodinhoittoa työnteon lomassa, saada lapsille lyhyemmät hoitopäivät, tukea puolison työtä ja uraa, saada itselle lyhyemmän työpäivän ja silti tehdä 100% työaika eli hankkia täysimääräisen tulon perheelleen:

” – voisin tehdä vaikka 80 prosenttia toimistolla, mut täysaikaista työtä en pystys tekemään [toimistolla] tällä hetkellä. Et jos yhtäkkiä tulis käsky [toimistolle] niin mun pitäs vaihtaa työpaikkaa.” (H3)

Sopeuttajan profiilissa toiminta kohdistuu toisten hyvinvointiin, mikä saattaa syödä voimavaroja henkilön omaan subjektiuteen liittyvästä käsikirjoitajuudesta. Sopeuttaja kantaa kaksoistaakkaa, tekee hyvää muille, mutta alkaa kokea olevansa ansassa.

Työura ja tulevaisuusodotukset haastattelupuheessa

Työtä koskevat sisällölliset odotukset eivät korostuneet haastateltavien työurapolkujen kuvauksissa. Kertomuksista välittyi kuva ajautumisesta tai tarttumisesta hetkeen alalle hakeutumisessa. Myöhemmin, kun työn merkitys osana terveydenhuollon prosessia ja potilasturvallisuutta oli hahmotettu, työhön oli tullut mukaan sisällöllisesti motivoivia tekijöitä. Ne voivat säilyä, vaikka työ ei enää tapahdu sairaalan osastolla. Lääketieteellinen tieto ja termien selvittely lääkärintermeillä kiehotti monia. Tämä viittaa Turusen (2010) havaintoihin siitä, että keskimmaisissa ammattiluokissa esiintyi jopa useammin yhteiskunnallista, sisällöllistä työorientaatiota kuin ylemmissä ja alemmissa ammattiluokissa. Palkkaus ei häikäise, mutta yhteiskunnallinen konteksti voidaan kokea palkitsevana myös rutiinimaisessa työssä. Automaatio voi kuitenkin haastaa sisällöllisen työorientaation ylläpitämistä, jos työstä tulee pelkästään automaation valmiiksi tuottaman tekstin oikolukua.

Useimmilla haastateltavilla oli ollut katkonaisuutta kouluttautumisessa tai työuran alkuvaiheessa – tai molemmissa. Työuraa oli pirstonnut muun muassa työttömyys, lama-aika, puolison seuraaminen ulkomaille ja puolison uran tukeminen kotiäitinä sekä lasten saaminen ja hoitaminen. Toimistotyöhön oli sairaaloissa päässyt melko matalalla koulutuksella, ja työnantajana julkinen sektori oli koettu turvalliseksi. Työ tekstinkäsittelyssä oli tullut vastaan ja tuntunut sopivan senhetkiseen elämäntilanteeseen, jossa oli haluttu joustavuutta perhearkeen, aikaa ja energiaa vaativiin harrastuksiin tai päästä ikääntyvänä työntekijänä vielä takaisin työelämään. Työ oli joissain tapauksissa ajateltu väliaikaiseksi, mutta siitä oli tullutkin pysyvämpi järjestely. Erityisesti mahdollisuus kokoaikaiseen etätyöhön oli edesauttanut sitä, että työhön oli myös haluttu jäädä. Työmatka-ajan poistuminen, vapauden tunne sekä työaikajoustot olivat asioita, joita haastatteluissa usein mainittiin. Jo ikäänty-

neempien haastateltavien kohdalla työuralta ei kaivattu enää mitään erityistä.

Yllättävää oli, että työn muutosta tai loppumisesta ei koettu huolenaiheeksi. Teemaa oli kuitenkin jo jollakin lailla käsitelty organisaatiossa ennen haastattelujen tekemistä. Luottamus työn jatkumiseen kuulosti vahvalta:

”-- siellähän on aina tekstejä jonossa, jos ei oo päivystyksii niin sit on niitä muita. Et aina on töitä.” (H5).

Jännitteitä tulevaisuuden ja työuran suhteen tuli kuitenkin esiin nuoremman polven etätyöntekijöillä. Niissä kuvastuu myös hauraita toiveita lähteä etsimään sisällöllisesti motivoivempaa työtä. Yksi haastateltava käsittelee tulevaisuutta tietoisena tulossa olevista teknologisista muutoksista. Toiveissa oli jotain muuta työtä, opiskelua tai yksityisyrittäjyyttä, joka vastaisi paremmin itselle tärkeää tekemistä. Työntekijä sanoi tilannettaan osin ristiriitaisesti. Puheessa sekoittuu piirteitä Turusen (2010) jaottelun mukaisesta instrumentaalista ja sisällöllisestä (yhteiskunnallisesta) työorientaatiosta. Nykytyöllä on välinearvoa: palkkatyö vähän kuormittavana vakituksena tulonlähteenä tekee mahdolliseksi itselle tärkeisiin harrastuksiin paneutumisen. Toisaalta haastateltavaa pohditutti omien resurssien alikäyttö:

”Jossain vaihees tulee raja vastaan et tarvii jotaki vähän vaikeempaa. Jotakin missä pystyy toteuttamaan, ratkomaan ongelmia ja antamaan itsestään enemmän hyödyllistä muille ihmisille ja työyhteisölle.” (H4)

Haastateltavalla vaikutti olevan resursseja muutokseen, mutta hän ei kertonut konkreettisista suunnitelmista. Toinen nuoremman polven työntekijä toivoi erilaista työtä tulevaisuudessa samalla työnantajalla, esimerkiksi kehitysprojekteissa, mutta ei ollut suunnitellut siihen liittyviä toimia. Muutos tulisi haastateltavan mukaan ajankohtaiseksi ehkä sitten kun lapset ovat kasvaneet. Sisällöllinen motiivi on vielä alisteinen perheestä huolehtimiselle, mikä viittaa oman ja perheen hyvinvointia uusintana työorientaation piirteisiin. Haastateltava

reflektoi ongelmaa päästä muuhun työhön organisaatiossa, ellei hae uutta koulutusta ulkopuolelta:

”Siinä vaiheessa kun pystyt kirjottaa melkeen mitä [eri lääketieteen alojen saneluja] vaan niin ei siitä enää paljon pidemmälle pääse. Isomman näytön ehkä saa. Se loppu sit siihen, uraputki. Olen urani huipulla, kotona.” (H3)

Lausumaan liittyy laajempi kuvaus, joka ilmaisee selkiytymätöntä työorientaatiota ja heikkoa luottamusta ammatilliseen tulevaisuuteen. Tulevaisuuteen suuntaava ammatillisten toiveiden toteutumiseen liittyvä käsikirjoittajuus oli kaikissa tutkimustapauksissa jollakin lailla haurasta tai selkiytymätöntä. Automaatoriskin ja sen edellyttämän aktiivisemmän työorientaation kehittymisen näkökulmasta tilannetta voi pitää huolestuttavana.

Pohdinta

Tutkimus tuotti neljä erilaista profiilia etätöiden arjen sekvenssirakenteesta ja siihen liittyvästä käsikirjoittajuudesta. Nimesimme kotietätöiden arkiprofiilit seuraavasti: Keskittyjä, Sopeuttaja, Harrastaja ja Yrittäjä-palkansaaja. Kutsumme niitä kotietätöiden työelämäarjen profiileiksi. Kaikissa oli havaittavissa ennakoitavan, säännönmukaisen ja tasapainossa olevan arjen rakenne. (Jonson 2006, 2011; Korvela 2011, 2014; Korvela ym. 2009; Sekki & Korvela 2014; Heinaro 2015.) Arjessa kotona sovittiin yhteen palkkatyötä, vapaa-aikaa ja harrastamista, yhteistä tekemistä perheen kanssa, omasta ja läheisten hyvinvoinnista huolehtimista, hoivaa, kotitöitä ja lisätoimeentulon hankintaa. Hallinnan keskeinen kohde oli työsuoritustavoitteen saavuttaminen ja siihen liittyvän vireystilan, tarkkaavaisuuden sekä oman työhyvinvoinnin ylläpitäminen monipuolisilla keinoin. Etätöitä tekevä näyttötyö kuvauksissa taitavana arjen orkestroijana ja käsikirjoittajana, joka kantaa vastuun siitä, että työtavoitteet saavutetaan ja että työnteko kotona ei häiritse muiden kotiarkea ja vapaa-aikaa. Uusintava työorien-

taatio rutiinien ylläpitämisen merkityksessä (Rantalaiho 1985, Lehdon 1988 viittaamana) ei kotietätöissä viittaakaan organisaatioon, vaan yksilöllisen työkyvyn ja/tai perheen hyvinvoinnin uusintamiseen.

Etätöiden mahdollistama digitalisaatio oli saavuttanut kehitysasteen, jossa tietotekniset ongelmat eivät nousseet esiin ja digiarki sujui. Yhteydet työorganisaatioon olivat olemassa, esimiehiin luotettiin, eivätkä henkilöt pääsääntöisesti kokeneet sosiaalista eristyneisyyttä. Työ oli ollut yksin tehtävää ja samantyyppistä myös toimistolla. Havainnot tukevatkin pääosin aiemmissa etätöiden tutkimuksissa saatuja tuloksia etätöiden positiivisista kokemuksista (Pyöriä 2013; Pyöriä ym. 2016; Kelliher & Anderson 2009). Etätöiden kaksijakoisuuden (Salmi 1991) löydös nousi kuitenkin esiin myös tässä tutkimuksessa. Kerronta paljasti jännitteitä palkkatyönä tehtävän kotietätöiden, kotiarjen ja muun itselle merkityksellisen tekemisen yhteensovittamisessa kodin piirissä. Vähiten tai tuskin lainkaan sellaisia tuloja esiin Keskittyjän arkiprofiilissa, johon liittyi yksin asuminen ja toimistomaista työaikaa noudattamaan pyrkivä arkityö. Sopeuttajan, Harrastajan ja Yrittäjä-palkansaajan arkiprofiilit kuvastivat työn rytmityksessä vapautta ottavaa käsikirjoittajuutta, joka toisaalta mahdollisti muuta tekemistä ja samalla aiheutti työn jatkuvaa liukumista vapaa-ajalle tai perheen yhteiseksi tarkoitettuun aikaan. Normitettu työtavoite toisaalta tuki arjen hallintaa, toisaalta se näyttötyö eräänlaisena pakkopaitana, joka tuotti paljon minuuttien laskemista ja jatkuvaa ajan tarkkailua.

Tutkimuskohteena olevan työn normitettu, rutiininomainen luonne ja valmiina paloina olevien tehtävien ottaminen digitaalisesta työjonosta sisältää piirteitä, joista puhutaan myös digitaalisen alustatyön ominaisuutena. Yksilölliset tavat hallita omaa työtä korostuvat (Petriglieri, Ashford & Wrzesniewski 2018). Tutkimustapauksessamme työ ei kuitenkaan ollut freelancer-työtä vaan työsuhteessa tehtävää. Uudet teknologiat ja automaatio mahdollistavat julkisen sektorin taustatoiminto-

tyyppisten tukipalvelutehtävien uudenlaisen ajasta ja paikasta riippumattoman organisoimisen ja henkilötöyövoiman vähentämisen. Tutkimamme työ on jo lähellä automatisaation vaihetta.

Yllättävää olikin, että nykytyön loppumisen mahdollisuus ei noussut puheenaiheeksi, vaan vaikutelmana oli pikemminkin luottamus työn jatkumiseen. Tulevaisuuteen ja työuraan liittyvä käsikirjoittajuus oli haurasta tai selkiytymätöntä. Harrastajan ja Yrittäjä-palkansaajan profiileissa palkkatyön ulkopuolinen merkityksellinen tekeminen näytti tuottavan osaamis- ja suhdepääomaa, josta voi saada tukea epävarmoilla työmarkkinoilla. Nämä profiilit viittaavat yrittäjämäisiin resursseihin, joista on todennäköisesti etua tulevaisuudessa. Keskittyjän ja Sopeuttajan profiileissa kodin piiriin ulkopuolella olevia verkostoja ja niihin liittyvää merkityksellistä tekemistä ilmeni vähän. Nämä profiilit voivat olla tarkoituksenmukaisia nykyisessä työssä, mutta tulevaisuuden työmarkkinoiden näkökulmasta niihin sisältyy riskejä.

Eri profiileissa on todennäköisesti erilaiset riskit ja ratkaisumahdollisuudet, jos nykyinen työ häviää automaation myötä. Tuloksissa on nähtävissä vähäisellä koulutuksella ja pirstaleisella työkokemuksella työmarkkinoilla olevien naisten riski kantaa kaksoistaakkaa (Salmi & Lammi-Taskula 2004; Kinnunen ym. 2009) ja toteuttaa läheisten elämään sopeutuvia työurarakkaisuja. Tämä saattavaa heikentää heidän työmarkkina-arvoaan pitkällä aikavälillä (Elson 1999; Pulkka 2017). Tulosten pohjalta voidaan hahmottaa positiivinen ja negatiivinen skenaario kokoaikaisessa koti-etytyössä. Positiivisessa skenaariossa henkilö käyttää aikaa ja energiaa kouluttautumiseen tai muuhun aktiiviseen, osaamista kasvattavaan – myös taloudelliseen – toimintaan kodin ulkopuolella (esimerkiksi yrittäjäyys, digitaalilta alustoilta poimittu työ ym.). Negatiivisessa skenaariossa henkilö kääntyy yhä tiiviimmin kodin piirissä tapahtuvaan palkkomaan ja epäviralliseen toimintaan eli hoivaan – mikä on ollut erityisesti naisille tyyppistä.

Tuloksemme tukevat havaintoja siitä, että turvattuinkin pidetyillä aloilla työntekijät voivat joutua tulevaisuudessa kokemaan työn murroksia, joiden seurauksena he joutuvat ottamaan yhä enemmän vastuuta itsensä johtamisesta, työurastaan, omasta osaamisestaan ja työmarkkina-arvostaan (Koskinen 2012). Tunnistetut profiilit ovat korostetun yksilöllisiä. Missä vaiheessa korostetun yksilöllinen hallinta ja vastuu kääntyvät yksilöä vastaan? Kokoaikaisessa ansiotyössä kotona puuttuvat vertailukohdat kanssatyöntekijöihin sekä tilanteisesti esiin tulevat työmahdollisuudet. Uralla etenemisen vaikeus etätyössä on tunnistettu aiemmissa tutkimuksissa (Trembley 2003; Newell, Robertson, Scarbrough & Swan 2009). Työorientaatioiden selkiyttäminen ja osaamisen vahvistaminen edellyttäisivät konsultatiivista tukea ja yhteisöllisyyttä erityisesti sellaisille ryhmille, joiden koulutus- ja työurapolut ovat rikkonaisia. Monet organisaatiot kuitenkin pidättelevät automaatoratkaisujen seurauksista viestimistä henkilöstölle, sillä ratkaisujen seurauksia on vaikea hahmottaa työtehtävien tasolle. Havahtuminen yksilölliseen vastuuseen ennakoivasti on vastaavasti yksilöille vaikeaa, sillä mikään taho ei näytä ottavan varautumista aktiivisesti esille.

Tämän tutkimuksen rajoitukset liittyvät ennen kaikkea pieneen aineistoon. Siitä huolimatta tuloksena oli neljä erilaista arjen hallinnan profiilia, mikä kuvastaa otokseen saatua erilaisuutta ”sattuman” ohjaamana. Haastatteluun ilmoittautuneet saattoivat olla nimenomaan niitä, joilla meni hyvin etätyössä, ja sosiaalisen suotavuuden ilmiö saattoi saada haastattelutilanteessa haastateltavat korostamaan pystyvyyttään. Myönteisiin kokemuksiin saattoi myös vaikuttaa se, että etätyössä oltiin oltu vasta melko vähän aikaa, enimmillään kolme vuotta. Neljään arkiprofiiliin ei luonnollisestikaan tyhjene koko kotietätyöntekijöiden arjen variaatio. Tutkimustapauksessamme on kyse normitetusta, verraten rutiinimaisesta työstä. Luonteeltaan erilainen työ voi tuottaa erilaisia tapoja hallita kotietätyötä. Tulokset kuvaavat myös, miten työ on vain yksi osa

elämää. Eräällä tavalla on kyse oman elämän käsikirjoittajuudesta. Tulokset heijastavat työn ja muun elämän moniulotteista yhteenkietoutumista digiaikana. Ihmiset myös oppivat jatkuvasti lisää eri elämänalueiden keskinäishallinnasta.

Tutkimuksemme täyttää havaitun tutkimusaukon ja soveltaa ensimmäistä kertaa arkielämän tutkimusta, erityisesti arjen sekvenssin käsitettä etätöiden tutkimiseen suomalaisella aineistolla. Lähestymistavan avulla ja sitä täydentämällä saatiin hienovaraista laadullista tietoa kokoaikaisen kotietätöiden arjesta ”hetkellä ennen automaatiota”. Löydöksemme vahvistavat tulkintaa kodeissa eletävän arjen yhteiskunnallisuudesta (Salmi 1991). Kotiarjessa kaikki yhteiskunnan kehityskulut kohtaavat. Mikratasoisien arjen näkökulmasta etätö kotona ei ole pakopaikka tai toteutuva toiveuni, vaan se edustaa työelämän monisäikeistä murroksellisuutta kaikkine jännitteineen. Jatkotutkimusaiheina nousee esiin muun muassa se, mitä tapahtuu etätöille automaation toteutuessa ja millainen työnkuva

muodostuu puheentunnistusrobotin kumppanina työskentelevälle. Monipuolisesti erilaisten tapaustutkimusten valossa olisi jatkossa syytä tutkia automaation laadullisia vaikutuksia työhön eri ammattiasemien tehtävissä naisilla ja miehillä. Tarkennetun tutkimuksen kohteeksi nousee myös kysymys työmarkkina-arvon ylläpitämisestä: onko osaamisen kehittäminen tulevaisuudessa pelkästään yksilön vastuulla?

Kiitokset

Kiitämme tutkimuksen kohteena ollutta organisaatiota ja haastateltavia arvokkaasta panoksesta tutkimukselle. Artikkelii liittyy kahteen tutkimushankkeeseen. Palvelutalouden vallankumous – Ihminen digitalisaation keskiössä (KUMOUS) tutkimuskonsortion hanketta (2015-2018) rahoitti Business Finland (aiemmin Tekes) 40178/14 (TTL) ja 40179/14 (HY). Smart Work in the Platform Economy (SWiPE) tutkimuskonsortiota (2016-2019) rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto, päätösnumero 303667.

Kirjallisuus

- Ailasmaa, R. (2011) Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen henkilöstö 2008. Tilastoraportti 13/2011. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Arntz, M., Gregory, T. & Zierahn, U. (2016) The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries: A Comparative Analysis. OECD Social, Employment and Migration Working Papers 189. Paris: OECD Publishing.
- Autor, D.H. (2015) Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation. *Journal of Economic Perspectives: a journal of the American Economic Association* 29(3), 3–30.
- Bech-Jørgensen, B. (1991) What are they doing when they seem to do nothing? Teoksessa J. Ehrnrooth & L. Siurala (toim.) Construction of youth. Helsinki: VAPK-Publishing and Finnish Youth Research Society, 148–158.
- Cunliffe, A.L. & Easterby-Smith, M. (2004) From reflection to practical reflexivity: Experiential learning as lived experience. Teoksessa M. Reynolds & R. Vince (toim.) Organizing Reflection. Aldershot: Ashgate, 30–46.
- Elson, D. (1999) Labor markets as gendered institutions: Equality, efficiency and empowerment issues. *World Development* 27(3), 611–627.
- Emirbayer, A. & Mische, A. (1998) What is agency? *American Journal of Sociology* 103(4), 962–1023.
- Grant, A.M. & Parker, S.H. (2009) Redesigning work design theories: The rise of relational and proactive perspectives. *The Academy of Management Annals* 3(1), 317–375.
- Gorli, M., Nicolini, D. & Scaratti, G. (2015) Reflexivity in practice: Tools and conditions for developing organizational authorship. *Human Relations* 68(8), 1347–75.
- Heinano, M. (2015) ”Jos mä voisin nähdä mun kaverieita vähän enemmän... ettei mun tarvi kännykän kautta puhua.” Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevan nuoren arjen rakentuminen. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Jallinoja, R. (2000) *Perheen aika*. Helsinki: Otava.
- Jallinoja, R. (toim.) (2009) *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, Helsinki University Press.
- Jonsson, M. (2006) *Perhetyö, arki ja sekvenssit*. Raportti Arki haltuun -kehittämishankkeesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan jatkotutkinto. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Jonsson, M. (2011) *Oven takana*. Teoksessa S. Fågel, M. Jonsson, P. Korvela & A. Kupiainen (toim.) *Arki haltuun*. Sekvenssimenetelmä perhetyössä. Helsinki: Väestöliitto, 7–9.
- Rabiner L. & Juang B.H. (2008) *Historical Perspective of the Field of ASR/NLU*. Teoksessa: J. Benesty, M.M. Sondhi & Y.A. Huang (toim.) *Springer Handbook of Speech Processing*. Springer Handbooks. Berlin, Heidelberg: Springer, 521–538
- Kelliher, C. & Anderson D. (2010) *Doing more with less? Flexible working practices and the intensification of work*. *Human relations* 63(1) 83–106.
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. (2009) *Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja*. Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen, & T. Lämsä (toim.) *Perhe-elämän paletti*. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: PS-kustannus, 125–148.
- Korvela, P. & Kaartti, N. (2014) *Arjen joustava rakentuminen ruuhkaisia vuosia elävissä perheissä*. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.) *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohtissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 168–186.
- Korvela, P. & Rönkä, A. (2014) *Arkielämä näkökulmana perheeseen*. Teoksessa R. Jallinoja, H. Hurme & K. Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 192–214.
- Korvela, P. (2011) *Arki, päivärytmi ja sekvenssit – Miten käsitteellistää arkea ja kotia*. Teoksessa S. Fågel, M. Jonsson, P. Korvela & A. Kupiainen (toim.) *Arki haltuun*. Sekvenssimenetelmä perhetyössä. Helsinki: Väestöliitto, 219–227.
- Korvela, P., Holmberg, M., Jonsson, M. & Kupiainen, A. (2009) *Ajelehtivasta ankuroituun arkeen*. Arkirytmien muuttamisen tukeminen perhetyössä sekvenssikartta -menetelmällä. Teoksessa H. Janhonen-Abbruquah (toim.) *Kodin arki*. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsinki: Helsingin yliopisto, 103–119.
- Korvela, P. (2003) *Yhdessä ja erikseen*. Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka. Stakes: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Stakes tutkimuksia 130. Helsinki: Stakes
- Koskinen, P. (2012) *Työelämän muutosten vaikutukset naisten ja miesten työmarkkina-asemaan*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2012:22. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Lehto, A.-M. (1988) *Naisten ja miesten työolot*. Tilastokeskus, Tutkimuksia 138, 2. painos. Helsinki: Tilastokeskus.
- Lyly-Yrjänäinen, M. (2016) *Työolobarometri*. Syksy 2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 17/2016. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Michaels, G., Natraj, A. & Van Reenen, J. (2014) *Has ICT polarized skill demand? Evidence from eleven over twenty-five years*. *The Review of Economics and Statistics* 96(1), 60–77.
- Newell, S., Robertson, M., Scarbrough, H. & Swan, J. (2009) *Managing knowledge work and innovation*. 2. edition. London: Palgrave Macmillan.
- Ojala, S. & Pyöriä P. (2013) *Kotona työskentelyn yleisyys ja seuraukset: Suomi eurooppalaisessa vertailussa*. *Työpoliittinen aikakauskirja* 1/2013, 53–64.
- Petriglieri, G., Ashford, S. J. & Wrzesniewski, A. (2018) *Agony and Ecstasy in the Gig Economy: Cultivating Holding Environments for Precarious and Personalized Work Identities*. *Administrative Science Quarterly*. First Published February 6, 2018. Cornell: Sage, 1–47.
- Poutanen, S. & Kovalainen, A. (2017) *Gender and Innovation in the New Economy*. US: Palgrave Macmillan.
- Pulkka, V.-V. (2017) *Riittääkö digitaalisessa taloudessa työtä ja toimeentuloa? Teknologiamurros ja tulevaisuuden työllisyysratkaisut*. Teoksessa V. Nuutinen (toim.) *Uusi työväki*. Työ ja yrittäjyys prekarisoituvan palkkatyön yhteiskunnassa. Helsinki: Into Kustannus, 13–54.
- Pyöriä, P., Saari, T. & Ojala, S. (2016) *Kokoaikainen kotietätyö – yleisyys, työn organisointi ja tuloksellisuus sekä työyhteisön vastavuoroisuus*. *Työelämän tutkimus* 14 (2), 185–203.
- Pyöriä, P. (2011) *Managing telework: risks, fears and rules*. *Management Research Review* 34(4), 386–399.
- Pyöriä, P. (2006) *Understanding Work in the Age of Information*. Finland in Focus. Tampere: Tampere University Press.
- Rönkä, A. & Kinnunen, U. (2009) *Kun työstä tulee*

- vieras perheessä. Teoksessa R. Jallinoja (toim.) Vieras perheessä. Sivut 83–105. Helsinki: Gaudemus
- Salmi, M. (1991) Ansiotyö kotona – toiveuni vai painajainen. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. (toim.) (2004) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes.
- Salmi, M. (2004) Arkielämä kokoaa yhteen työn ja perheen. Teoksessa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) (2004) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes, 11–28.
- Sekki, S. & Korvela, P. (2014) Rytmihäiriöitä lapsiperheiden arjessa – arjen rytmittämisen haasteet ajalehtivassa arjessa. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.) Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohtissa. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 211–232.
- Sekki, S. (2018) Arki perhetyön kohteena. Tutkimus uuden työtavan kokeilusta Arki haltuun -hankkeessa. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 29. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Shotter, J. & Cunliffe, A.L. (2003) Managers as practical authors: Everyday conversations for action. Teoksessa D. Holamn & R. Thorpe (toim.). Management and Language: The Manager as a Practical Author. London: Sage, 15–37.
- Trembley, D-G. (2003) Telework: A new mode of gendered segmentation? Results from a Study in Canada. *Canadian Journal of Communication* 28(4), 461–478.
- Turunen, T. (2010) Yksilöllisten tekijöiden ja kansallisen kulttuurin yhteydet työpreferensseihin viidessä eurooppalaisessa maassa. *Työelämän tutkimus* 3(8), 237–251.